

LUPȚA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Invățăături.

(Pl.) Din experiențele, ce le-am făcut în decursul luptei prestate în contra legilor școlastice, trebuie să tragem învățăături prețioase pentru viitor.

Solidaritatea de vederi a întregii români cu privire la acest proiect de lege, a fost perfectă. Tot neamul românesc a recunoscut clar pericolul și cu toții, dela opincă până la vlădici, am fost de acord cu privire la fixarea și aplicarea mijloacelor de apărare. Un singur ton discordant s'a ivit: lipsa de solidaritate tactică a capilor bisericilor noastre. Episcopatul unit îndată la începutul campaniei a adresat ambelor foruri constituționale, parlamentului și Majestății Sale, câte un memorandum de protestare. Episcopatul gr. or. în loc de a proceda asemenea, a protestat în audiența de tristă memorie exoperată prin Burdea, la contele Apponyi. Mulțumită înțelepciunii sinoadelor din Arad și Sibiu, cari bine ar fi fost să se fi convocat de urgență înainte de venirea episcopilor gr. or. la Pesta, s'a reparat greșala și astfel Majestatea Sa nu mai poate avea nedumeriri, în ce privește solidaritatea de vederi a bisericilor românești. Cu cât ar fi fost însă mai impunător efectul acțiunii episcopatelor noastre, dacă procedau uniții și neuniții dela început congruent!

Când unii, când alții însă au încercat să dovedească lealitatea față de guvern. Gr. or. prin mergerea la Apponyi și prin felul cum au discutat chestia cu ministrul, Episcopul unit al Lugojului prin tenorul vorbirii sale neromânești ce a rostit-o în senat.

Ar fi timpul suprem ca și capii bisericilor noastre să ajungă la convingerea ce mirenii români de ambele confesiuni de mult o mărturisesc, anume, că între relațiile politice vi-trege, între cari trăiește neamul nostru, bisericile noastre nu este permis să se pună pe punctul de vedere „ortodox“ ori „catolic“, când este vorba de chestii culturale naționale.

Căci numai solidaritatea întregului neam ne poate da necesara tărie de existență. Câștigul, ce-l poate avea una dintre bisericile noastre pe contul celeilalte este în realitate o pierdere națională, căci slăbirea oricărei con-

fesiuni, pe oricare tărâm, înseamnă slăbirea românismului.

Bunăoară chestia contopirii autonomiei bisericei gr. cat. în autonomia catolică, trebuie să-i intereseze și pe gr. or. în aceeași măsură, ca și pe gr. cat. Căci dacă autonomia uniților ar fi strivită, în scurt timp ar urma și nimicirea autonomiei bisericei ne-unite. De acelaș pericol ar fi amenințată biserica unită în momentul când statutul organic al bisericei gr. ortodoxe ar fi călcat în picioare de guvern. Statutul organic al bisericei gr. orietale este un paladiu al românismului asuprit.

În chestii de natută dogmatică pot să se combată fanaticii bisericilor noastre cât le place. Dar chestii cari ating interesele obștești ale neamului, trebuie să știe să renunțe la orice veleități confesionale. Este de regretat, că în fața proiectelor ministrului de culte au trebuit sinoadele să-i silească pe episcopii gr. or. să trimită memorandumul coroanei, în loc ca acest memorandum să se fi trimis de odată cu memorandumul episcopilor gr. cat.

Și este de regretat, că gr. cat. nu au aceeași organizație largă, cași gr. or., în care și mirenii, susținătorii bisericei, să-și poată valida voința.

Cu atât mai mult sunt datori și episcopii uniți să ia aminte hotărârile sinoadelor și congreselor național-bisericești ortodoxe, dându-și seamă, că vederile mirenilor gr. or. în chestii de natură națională sunt cu desăvârșire identice cu vederile mirenilor gr. cat. cu singura deosebire, că cei dintii pot să-și valideze în deplină libertate vederile, pe când cei din urmă nu dispun de acest mijloc.

Precum codrul de stejar îl scutește pe codrul de brad vecin, ce crește pe același pământ, în contra viforului dela mează-zi iar codrul de brad oprește viscolul de ameză-noapte, ca să nu distrugă codrul de stăjar, tot așa trebuie să-și fie cele două biserici românești reciproc săvază și scut de apărare. Slăbirea uneia este și slăbirea celeilalte, nimicirea uneia preludiul nimicirii celeilalte.

Noi mirenii, ori pe cât de buni „uniți“ ori „ortodoxi“ am fi, ținem să fim mai presus de toate buni români. Ear capii noștri bisericești au datorința să se identifice cu acest punct de vedere al obștei.

Dacă și vlădicii ar fi priceput dela început să primească vederile mirenilor, atunci astăzi — este adevărat — am fi tot acolo unde suntem cu privire la acțiunea îndreptată în contra proiectelor lui Apponyi. Deosebirea ar fi numai — și acest fapt este esențial — că în loc de o solidaritate creată în ștăpe prin forța majoră a voinței obștei românești, episcopii noștri ar fi fost în aceste momente de importanță istorică, cu toții vrednici de mitrele ce le împodobesc capetele sfințite, ridicându-se și ei de-asupra îngustelor puncte de vedere confesionale, la înălțimea istorică a timpului. Să nădăjduim, că învățăturile ce le-au profitat din experiențele evenimentelor recente — vor produce în viitor efectele dorite de obștea mireană a ambelor confesiuni: *solidaritatea capilor noștri bisericești în chestiuni de importanță națională.*

Criza guvernului coaliționist. Informațiile ziarului nostru — ce le-am primit din Viena — se dovedesc de întemeiate. Ziarele oficiale sunt și ele nevoite să recunoscă gravitatea situației.

„Bud. H-p“ o spune astăzi franc: „Dacă nici nu e încă criză guvernamentală, membrii guvernului vorbesc deja pe față despre eventualitatea unei crize. *Le mult nu mai e taină că Majestatea Sa a refuzat sancțiunea prealabilă a garanțurilor constituționale.*“

Ziarele paușalate încearcă, însă, să prezinte cauzele crizei într'o lumină favorabilă pentru coaliție, atribuind—ca în totdeauna—aversiunea Regelui față cu „marele“ guvern intrigilor cercurilor politice din Viena.

Ziarul „P. Lloyd“ adusese în numărul său de ieri seară știrea că la ministrul Kossuth ar fi avut loc, eri, o consfătuire intimă la care au luat parte mai mulți membri marcanti ai partidului independist. S'a discutat în această consfătuire dacă n'ar fi consultat ca ministrul Kossuth să-și dea demisia acum îndată, când și așa se știe că guvernul nu se „mai“ bucură de încrederea Coroanei. Guvernul a grăbit să desmintă aceste știri, „Bud. H-p“ însă, spune că e nevoită să „desmintă desmințirea oficială“ și afirmă că într'adevăr a avut loc consfătuirea aceasta, în care Kossuth a declarat că-și rezervă dreptul de a hotărâ el momentul demisiei.

Eri seara miniștri Andrassy și Apponyi au luat parte la cina unei fracțiuni a partidului independist — de sub șefia neproclamată alui Holló — și în toasturile lor au declarat: Andrassy, că „se vorbește me-

reu despre criză; eu însă *tot mai am nădejde*, că vom putea înlătura piedicile, ce ne stau în cale, — iar Apponyi: „să nu vorbim încă astăzi despre criză; astăzi *mai* avem nădejde, că vom putea conduce națiunea spre scopurile ei înalte fără lupte nouă. Dacă s'ar mai porni odată lupta pentru drepturile naționale, putem spune, *că am încercat totul* pentru a realiza scopurile noastre pe cale pacinică. În orice caz, despre o criză *parțială* nu va putea fi vorba. *Noi am venit cu toții și ne vom duce cu toții.*“

Reticențele miniștrilor spun mai mult decât declarațiile făcute.

„Bud. H-p“ confirmă chiar și știrea noastră că M. Sa nu vrea să mai acorde audiență nici unui ministru ungar. Spune anume, că ministrul Andrássy nu mai merge la Viena, ci l'a rugat pe Wekerle să exopereze dela Majestatea Sa sancționarea prealabilă a proiectelor sale. Un ministru care își apără proiectele resortului său prin alt ministru! Tot așa și ministrul Apponyi.

„P. H-p“, înregistrând știrea noastră, n'are altă desmințire decât că *Valahii vreau să-i facă guvernului neplăceri, acum în preajma sărbătorilor.*

Se adeverește de-asemena și știrea noastră despre refuzul Majestății Sale de-a asista în persoană, la serbările încoronării. Ziarele de seară, ce-i drept, publică știrea că dela cancelaria mareșalului de Curte din Viena a sosit avizul că Majestatea Sa va sosi la Budapesta în ziua de 8 Iunie. „P. Lloyd“ a făcut însă întrebare la cancelaria mareșalului de curte din Budapesta și a primit răspunsul că sosirea Majestății Sale e anunțată *de mult*, dar nu a sosit nici un aviz hotărât în ce privește *ziua* sosirii, anume dacă Majestatea Sa va veni *înainte* sau *după* serbări. Ministrul-președinte Wekerle de-asemena nu poate să dea nici un răspuns liniștitor. E cu neputință ca guvernul intenționat să-si agraveze situația lăsând zvonurile nedesmințite — în caz când i-ar sta în putință să le desmintă.

Criza a izbucnit, nu mai încapă în doială... *După* 8 Iunie se va proclama

și în mod *oficial*, dacă evenimentele nu vor sili guvernul s'o facă aceasta și *înainte de acest termen stabilit în consiliul de miniștri.*

Discursul dlui Maniu. Frumos, elegant, cu o logică de fier, deputatul cercului Vinț, dl dr. Iuliu Maniu a stors prin discursul său de eri — rostit întru apărarea constituționalismului și a libertății cuvântul — admirația adversarilor noștri șoviniști.

„P. Naplo“, care în numărul de Joi luase apărarea reacționarului Rakovszky, se simte îndemnat să declare în numărul de astăzi:

„Un succes neașteptat și deplin a avut în ședința de Vineri deputatul naționalist Dr. Iuliu Maniu, care a criticat violarea libertății cuvântului ce-a săvârșit-o vice-președintele Rakovszky, suprimând deputatului Vlad cuvântul.

Deputatul român a vorbit liniștit, cuminte, sincer, și a dovedit cât de nedrept a procedat șeful partidului popular. Chiar și partidele majorității l'au ascultat în cea mai mare tăcere și numai Gaál Gáston l'a întrerupt:

— Bine a făcut Rakovszky!

Dar cel puțin douăzeci de deputați independenți i-au răspuns numai decât:

— N'a făcut bine.

Tot atât de liniștit, cuminte și sincer a vorbit deputatul român și de altădată, întotdeauna, mai ales atunci când majoritatea se năpustise asupra lui pentru că nu voise să-și renege caracterul *român*.

O voce sinceră. „Kossuth Ferencz a fost grosolan și Lipschitz nu i-a rămas nici el dator. Dar ce să zicem, când vedem, că chiar ei, coaliționiștii, se plâng, că tonul în care se discută a devenit grosolan? Ei, cari au făcut din parlament crâsmă; ei, pentru cari «kapczabetyár» era un cuvânt blând; ei, pentru cari minciuna nu era atât de mincinoasă, calomnia atât de josnică, injurătura atât de bătărană, încât să n'o fi folosit; ei, cari nici astăzi n'au altă politică, decât insultarea adversarilor; ei, cari în parlament nici astăzi nu știu să răspundă micii opoziții, decât cu țipetele «kótelet neki!» Cei mai bătărani bărbați ai Ungariei șed în parlament; nu e crâsmă, din care nu i-ar da afară. Și ei se plâng, că în lume nu toți oamenii sunt profesori de bonton...» — zice „Bud. Napló.“

Vörös László și Hentaller. Președintele comisiei pentru revizuirea compturilor bugetului, kossuthistul Hentaller Lajos publi-

case în numărul dela 23 Februarie al ziarului „P. H-p“ o declarație în care spune că a convocat ședința comisiei atât de grabnic fiindcă nu-l importă dacă „manipulațiile infame ale fostului ministru de comerț Vörös vor eși la iveală cu două luni sau două săptămâni mai curând sau mai târziu“. E vorba de cele 200 mii de coroane plătite de căile ferate pentru „fondurile de dispoziție“.

Pentru aceste expresii, fostul ministru a pornit împotriva deputatului Hentaller proces de presă pentru calomnie, promițând că va dovedi câtă fățarnicie se ascunde în dosul goanei acesteia. Va dovedi, în acelaș timp, cu documente, *că toate guvernele anterioare au practicat acelaș sistem de a cere dela căile ferate sume mai mari pentru fondul de dispoziție.*

Se prevăd desvăliri foarte interesante și zdrobitoare pentru corifeii actualei coaliții.

Descompunerea. Conteșle Batthyányi Tivadar, vicepreședinte al partidului independent, cel cu principiile „suspendate“, a adus la cunoștința șefului Kossuth că-și dă demisia din acest post.

Descompunerea începe.

Perspectivă.

(○) Se dăpână pe dinaintea noastră fiarele, din cari se va țese istoria zilelor de mâne.

Politica maghiară, pornită spre separarea de către Austria este deocamdată obsedată de grija de a se îngrădi și a se întări împotriva Vienei. Și s'a ridicat Austria și Viena, cari odată se părea că nu se sinchiesc prea mult de toată daravera și acum le privesc vitejilor în față: Ei! Să vă vedem.

În același timp de mai înainte de ce ar fi ajuns la putere, coaliția a priceput să-și pape tot creditul, pe care îl va fi avut vreodată.

Incordarea relațiilor cu Austria și cu Viena s'a forțat atât de mult, încât o ruptură, o descărcare, va trebui să izbucnească sub formele unei crize, ori ale unor schimbări radicale... Cine ar putea să prezică de as-

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

Cronica mea.

Ziarul «Az Ujság» a publicat în numărul dela 19 Maiu n., un premiu, adică trei premii (un reticule, o lorgnetă și o cutie de bonboane) pentru cele trei femei cari vor da răspunsurile mai spirituale la întrebarea: *cari sunt cei cinea bărbați mai mari în lumea întregă?*

În numărul dela 26 Mai n. s'au și pornit răspunsurile.

O doamnă, Y, votează pentru Tisza, Edison, Rákoczi al II-lea, Munkácsy și — uriașul din circuit American Barnum.

O „nevastă brunetă“, votează pentru Isus Cristos, Heine, Wagner, Pasteur și Edison.

Iar doamna Benes Rózsi már. Gervasinszky, votează pentru Roosevelt, Tisza, colonelul francez Picard, contele Apponyi și — Constantin Burdia, care „din ciobănaș a ajuns consilier aulic“. Madam Roza are fericirea de a-l cunoaște «în persoană pe acest bărbat interesant», despre care speră, că «în calitate de român va nivela diferențele principiare dintre Români și Maghiari».

Inchinare.

Cititori și cititoare
S'a curmat de-acum cu proza!
Numai versul poate duce
Inchinare doamnei Roza.

Madam' Roza, — toți Români
Din Ardeal și părți adnexe
Iți trimit acum prin „Lupta“
Salutări de ambe sexe.

Mulțumită, Madam' Roza,
Zic de trei ori mulțumită,
Că ne-ai îndulcit de-acuma
Viața noastră oropsită.

Madam' Roza, — noi sărmanii
Eram proști, neștiutori,
Nu știam noi, Madam Roza,
Ale neamului comori.

Madam' Roza, mintea noastră
Luminată vă admiră,
Astăzi Blajul și Sibiul,
Dându-și mâna, se'nfrățiră.

Saltă toți, stimată doamnă,
C'ați găsit între Români:
Om — pe baba Europă
Să ni-o scoată din țâțâni.

Se 'nțelege, — aveți dreptate,
Madam' Roza, se 'nțelege:
Cel mai mare om i-al nostru
Și de limbă și de lege.

Ce-i Napoleon cel mare?
O ciupercă 'ntre bureți,
De-ar fi fost la noi în țară,
Muria leutnant la „pezmeți.“

Ce ni-e Wagner dela Bayreuth?
Simplu cântăreț din drâmbă.
Edison? — Aveți dreptate:
Un nebun cu gura strâmbă.

Și Pasteur, la urma urmei,
A fost și el un măgar...
Altcum strălucește-o scoică,
Altcum un mărgăritar.

Caransebeș, Caransebeș,
Loc de mândre aspirații,
Tu ai dăruit Messia
Necăjitei noastre nații.

Domnul Burdia, Madam' Roza,
E mărimea neștiută...
Madam' Roza, mulțumită...
Neamul nostru vă salută.

Înainte de 'ncheiere
Am o vorbă — mii de scuze —
Da' mai bine la ureche,
Linișor, să nu ne-auză:

N'ați putea, ah! Madam' Roza,
Cu al vos' nobil elan
Să primiți colaborarea
Telegrafului Român?

Sanherib.

tăzi formele concrete cari vor izbucni? Cu toate că această izbucnire va trebui, după toate semnele să fie deja foarte aproape!

Cu atâta s'ar crede, că se va putea încheia carnavalul politic al coaliției maghiare.

Cine să-și mai sfarme capul cu soartea ciosilor din coaliție, când preludiile anunță, că întâmplările apropiate vor hotărâ asupra sorții hegemonilor maghiari, asupra sorții națiunilor din această țară, asupra organizației interne a împărăției?

Luptei pornite de Maghiari i s'a răspuns din Austria cu luptă. E încă în proaspătă amintire interviul, care i s'a făcut primarului Lueger, care a răspuns:

„Dacă mai există ideea unei Gesamtmonarchie? Există și va exista... Va veni cineva, care o va întrupa... Dacă Maghiarii nu se vor lăsa convinși, — ei, atunci nimeni nu-i va întreba, cum nu întreabă nici ei pe naționalitățile lor, pe Germani, Români, Slovaci, Croați și Sârbi. Acel cineva, dimpotrivă, se va adresa chiar acestora...“

Avizuri de acestea le-au mai venit Maghiarilor de peste Laitha. Și nu mai este astăzi nici primarul Vienei acel nehotărât Karl Lueger, căruia nu i-se deschideau ușile Burgului.

Guvernatorii maghiari se pare că au înțeles pe de-a'ndoasele toate rosturile.

Plecați pe povârniș ei au aflat calea și modul de a înscera din bun senin un strașnic conflict cu Croații.

Sub toată această desfășurare a lucrurilor șovinismul s'a îndârjit tot mai mult și un „patriotism“ scrintit, egoist, îngust, dar și neputincios căpătase o poftă nervoasă de a devora naționalitățile, iute, fără milă, fără târguială și fără socoteală, că se pot rupe fălcile încheștate în bucături prea mari și prea vârtoase.

Naționalitățile nemaghiare nu au drept de existență în țara aceasta, care este și a lor. Aceasta a devenit o axiomă. Contestarea chiar și a dreptului existenței unei culturi a oarecărei naționalități — afară de cea maghiară — este numai un fir din nodul pe care l-a tăiat deja în două axioma, că na-

ționalitățile nemaghiare nu au nici un drept de existență.

Da, naționalitățile nemaghiare cari se desmetecesc dintr'un lung somn, ori chiar din copilăria lor politică și încep abia să umble, — naționalităților, cari s'au văzut părăsite și păcălite urât din partea Vienei, și au arătat multă poftă de a umbla pe picioarele lor, — acelor naționalități, cari s'ar fi mulțumit cu o mică bucătură înmuiată în lapte și poate, s'ar fi lăsat bucuroase, ca să le ia cineva de mână... Da. A trebuit să vină Andrassy fiul, ca să le spună naționalităților nemaghiare:

„Eu sunt pe deplin convins, că politica naționalităților este o politică desastroasă care se află în contradicție cu tradițiile milenare, cu situația geografică, cu structura unitară a țării și e primejdioasă și pentru popoarele, pe cari de dragul unor visuri le încurcă în ciocniri fatale. Politica aceasta urmărește scopuri, cari se pot ajunge numai prin sânge, prin revoluție...“

Sub impresia, ori mai corect, pentru ei, sub depresia zilelor de astăzi Andrassy fiul se pripește a prevesti sânge, revoluție. Un an de zile el și-a ținut în guse răspunsul, cu care îi era dator unei interpelații a dlui Vaida. A venit cu el chiar acum. Și Andrassy fiul nu este Nagy György.

Ce vor mai face? Cu Dumnezeu nu știm să se fie prins de piept până acum. Va urma și aceasta. Puțin importă.

*

Națiunea maghiară are înalte calități. E ceva epopeă, dramatic în felul cum se aruncă pe hasard, orbește, în primejdiile cele mai desperate. A și avut noroc de atâtea ori în cursul veacurilor. Indrăzneților le suride norocul.

Corifeii națiunii maghiare vreau să urmeze și astăzi vechea politică — a hasardului. Lume întoarsă. Corifeii ar trebui să aibă cumpănirea calmă, iar masele pornirea sentimentelor. Cu toată admirația ce o avem pentru gesturile dramatice-romantice ale Maghiarilor, cari își ridică deodată în cap și Viena și Austria și pe naționalități și pe toată lumea, nu ne putem sufoca un presimț: că în vremile de astăzi, cari

sunt ale calculilor neîndurați, hiperromanticismele pot să ducă ușor la desastre fatale. Vor mai putea masele națiunii maghiare să ia dânsese rojul calm și să-i dea pustiei pe primejdioșii svăpăiași? Cine ar putea, să mai spereze ceva dela nația, la care s'a dovedit, că svăpăiașii sunt atât de mulți?

Repetăm: Naționalitățile nemaghiare au arătat foarte multe inclinațiuni de a ajunge la o bunăînțelegere cu Maghiarii. Ar fi, deja târziu?

Și fiindcă a venit vorba și despre acel „Biegen, oder brechen!“ al lui Andrassy fiul, vrednic de un Bismarck, dar de un Bismarck dinainte de Canossa, noi răspundem: La atâtea apeluri de bunăînțelegere voi răspundeți pomenind de sânge și de revoluție? La „Biegen, oder brechen“ — noi — nu vom avea încâtr'o — vom răspunde cu resignare; dar și cu hotărâre în grai frumos latin: „Frangar, non flectar.“

Scrisori din Viena.

— Defileul partidelor și guvernul. — Atacurile presei maghiare împotriva lui Lueger. — Viena, 31 Mai n.

Numai câteva — puține — mandate din Galiția sunt fără stăpâni și munca electorală e terminată. La 15 Iunie, după o pauză de patru luni și jumătate, se va întruni Reichsrathul austriac la prima sa ședință.

Nu numai politicianii de profesie, ci și publicul mare se interesează în mod deosebit de viitoarea constelațiune politică a Reichsrathului, mai ales că chiar și din punct de vedere curat omenesc trebuie să fii curios să cunoști o adunare, în care abia 1 | 5-a parte e compusă din politiciani cunoscuți, pe când celelalte patru din cinci părți le formează oameni noi în viața parlamentară, unde fără introducerea sufragiului universal niciodată n'ar fi putut intra.

Desfășurarea alegerilor și rezultatul alegerilor nouă au adus în toate privințele, surprize mari, prin cari presupunerile personalităților — cari au fost încredințați să-și dea părerea în ce privește consecvențele reformei electorale — au suferit o corectură esențială, ba au fost aproape răsturnate. Nimeni nu se așteptase că noul drept electoral va provoca o revoluție atât de radicală și va zguduia tot ce există.

Frați de cruce.

Apoi se uită în jurul lui. Un fir de rochița rândunicii îi atrase băgarea de samă... De ce se încolăcise oare tulpinița aceea fragedă și subțire pe un fir de grâu? Pentru că vrea să trăiască și are nevoie de un sprijin pe care să se poată înălța spre lumină, spre viață. Dar ce luptă uriașă a trebuit să poarte spre a se încolăci așa! A strâns firul de grâu, întocmai după cum edera strânge trunchiul de ulm... Dar holda frumoasă ce'l inconjoară, ar fi putut, ar putea ea crește oare dacă firioarele cele mici ale rădăcinilor n'ar stoarce neîncetat sucul hrănitor din cel mai mic grăunte de pământ ce le ese în cale? E crâncenă lupta aceea ce se dă fără zgomot în pământ. Numai în pământ? Pretutindeni!...

El se ridică în picioare și se uită peste câmp. Tipenie de om!... Un sat îndepărtat se deslușia spre miază-noapte. Spre soare-răsare, o pădure însemna în fund o dungă sinelie. Drumeacul pe care venise el, șerpua printre cele nouă lanuri, se perdeea ca un râu în marea verde a holdelor.

Mogoș porni mai departe, înviorat de liniștea câmpului, de răcoarea acestui sfârșit de zi de Mai. Amurgul risipi taine în văzduh și pe pământ și încet-încet noaptea

veni. O noapte în care se închegea cel mai greu întuneric. Tânărul mergea mereu înainte și se gândea la cele întâmplate... În sfârșit acum a scăpat de Irena Rămurea, de această întrupare a răutății, a păcatului... Cine știe: poate că ar fi căzut în ispită de mai urma acel joc primejdios!... Să cază în ispită? Nu! Intregul lui suflet curat se răzvrătea la acest gând. Nu! El ar fi călcat-o mai curând în picioare decât să se plece să-i sărute buzele moi, râvnitoare de plăceri... Dar acum o întrebare se năștea în sufletul lui: ce va face Irena? Va spune ea ceva lui Ghiță?

Și ce va face acesta? Dar el, Mogoș, să tacă? Să tacă, ori mai bine să-i spue tot? Da! Să-i spue! Nu! Să-i scrie! Să-i spue cum îl călca pe supt masă cu piciorul, cum într'o seară l'a rugat s'o însoțească până la Ploești, cu gând de a descinde la acelaș hotel, în aceeași oada; cum i s'a atârnat mai apoi de gât, plângând: „Georges mă înșală!“.

Să-i scrie tot, tot, tot. Să fie o scrisoare frumoasă, cu un sfârșit duios: „M'am deprins să citesc numele de Rămurea și nu pot suferi ca el să fie terfelit. Iartă deci pe cel ce-ți scrie cele de mai sus“. Nu! Nu-i plăcea acest sfârșit. Ah! De ce-și bate el acum capul cu lucruri de-astea?!

Și Mogoș iuți pasul. Mergea acum de-a dreptul peste câmp: prin grâu, prin porumburi, prin pârlage.

De vre-o două ori se împiedecă în niște rugi de mure și fu aproape să cadă. Dădu mai apoi într'un mărăciș care-i zgâriea mâinile. Se simțea foarte obosit, sleit de orice putere. Și nici-o lumină, nici-un zgomot, nici-un semn de viață... Cât ar fi dat el să auză un scârțit de car, numai o frântură de cântec îndepărtat, să vadă numai o pălpăire de foc. Nimic nu se vedea, nimic nu se auzea. Par'că murise totul. Numai el rătăcea prin întunerecul greu, ca o umbră a durerii. Picioarele îi tremurau și sudoarea îi curgea pe frunte, i-se prelingea în șiroaie pe obraji. O sfârșeală mare simțea în toate mădularele, o tristeță amară în suflet. Mogoș, naturalistul, se analiza astfel: „tristețea mea de acum e expresia lipsei de calorii cuprinse în alimente, urmarea postului de o zi și o noapte și a consumării energiei prin drumul făcut de azi dela amiazi“. Mogoș, literatul, desconsidera aceste „calorii“. După el, tristețea ce-l cuprinsese, plutea pe 'ntinderea ogoarelor pe unde mergea, răsărind din adâncul brazdei rodnice. Era tristețea și amarul celor înlănțuiți de acele ogoare, era tristețea nopții însăși.

Întunericul era greu și par'că cerul se co-

Cu toate că s'a desmințit, e însă adevărat că monarhul nostru a fost neplăcut atins de intrarea în parlament a unui număr atât de însemnat de social-democrați și i-a făcut ministrului-președinte Beck dojene aspre, pe cari acesta le-a pus în sarcina guvernelor de mai nainte, în rândul întâi în sarcina cabinetului lui Gautsch, dela care se derivă originea acestei reforme electorale.

Abstrăgând dela efectele legii electorale în ce privește raporturile dinastice dintre partide, s'a dovedit că noua lege are nevoie de modificări, de îndreptări. Arondarea cercurilor electorale în multe locuri s'a dovedit de nepractică și se crede că în multe cercuri n'ar fi fost nevoie de balotaj, dacă arondarea cercurilor s'ar fi făcut cu mai multă precauțiune. Înainte de toate s'a dovedit că sistemul electoral special ce s'a impus Galiciei, nu se va mai putea practica în viitor fiindcă e aproape cu neputință să faci pe calea aceasta alegeri definitive, iar prin alegeri repețite țara s'ar răscoli și agita în măsură prea mare. Momentul mai important e, fără îndoială, ca această agitație se va resimți încă multă vreme și poate va influența — înspre rău — dezvoltarea raporturilor parlamentare, pentru că contrastele mari ce s'au ivit în urma alegerilor vor mai dăinui, multă vreme, și pe teren parlamentar.

Atât partidele, cât și guvernul își dau toată silința să creieze o situație care să-i asigure Reichsrathului o viață mai lungă, căci e lucru firesc dacă cercurile politice se feresc de o nouă disolvare a Reichsrathului și de alegeri nouă. Atât partidele germane cât și partidele cehe tind la o concentrare a grupărilor deosebite pe bază națională, pentru a paraliza pe aceasta cale succesele social-democrației, cari au slăbit poziția lor puternică de-odinioară.

Partidele cehe au și făcut toate pregătirile de lipsă și nu mai încapă nici o îndoială că noua concentrare se va face în curând. În tabăra germană, însă, dăinuiesc și acum stări nelămurite, încurcate, dar și aici se văd semne cari ne lasă să sperăm că și partidele germane vor ajunge să se organizeze pe bază națională.

Presa evreo-liberală, încă înainte de alegeri dase lozinca că în noul parlament trebuie să-și dea strâns mâna toate partidele germane „libefale”; lozinca care viza izolarea partidului creștin-social. În cursul campaniei electorale, lozinca, aceasta evreo-liberală a și fost urmată pe-alocurea; acum însă se pare că lumea s'a convins că politica aceasta n'ar fi numai irațională, ci în acelaș timp ar fi și primejdioasă, fiindcă ar

slăbi și mai mult Germanismul, care și de altminteri a ajuns într'o situație gravă.

Mai există, ce-i drept, și acum nizuința ca deputații partidului german-liberal, german-agrar, pangerman și membrii partidului popular german să se organizeze radical, dar copcia dintre ele n'are să mai fie „liberalismul”, ci momentul național și chiar din acest motiv nici n'au fost invitați la consfătuirea acestor partide cei trei deputați „liberai” aleși în cercurile evreiești ale Vienei: Dr. Ofner (evreu), Dr. Kuranda (evreu) și baronul Hock.

Intre orice împrejurări, în ce privește partidele germane partidul creștin-social va avea influența hotărâtoare, ca cea mai puternică grupare germană, care va și candida pentru postul de președinte al Reichsrathului pe unul dintre cei mai talentați membri ai săi, consilierul comunal Dr. Weisskirchner.

Declarațiile sincere și cinstitute pe cari le-a făcut deputatul și primarul Dr. C. Lueger redactorului unui ziar maghiar din Budapesta, — relativ la situația viitoare a parlamentului austriac și în special în chestiunea atitudinii ce-o va observa partidul creștin-social față de Ungaria — le-au dat prilej ziarelor evreo-maghiare din Budapesta, între altele și ziarului „P. Lloyd”, să-l atace pe șeful partidului creștin-social.

Nu e pentru prima dată și nici nu va fi pentru ultima dată, pentru că oricum s'ar forma constelațiunile politice — ori va lua parte acest partid în formarea cabinetului, ori nu — partidul creștin-social nu-și va abandona și nu-și va schimba atitudinea față de chestiunea ungară.

„Pester Lloyd” și tovarășii pot să urmeze cu înjurăturile lor la adresa partidului creștin-social, acesta tot va stăruii pe lângă manifestul său publicat în preajma alegerilor și va lupta pentru o modificare a constituției în direcția ce i-o impune programul său „gross-oesterreich”-ian.

Partidul are acest drept și — precum a expus-o atât de limpede dl Dr. Lueger — în tendințele acestea va fi sprijinit chiar și din partea unor partide cari de altminteri nu stau aproape de el.

Austriacus.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

probată ani de zile cu cel mai bun rezultat.

Dacă e, să vie, să se apropie, s'o prind în brațe, s'o sugrum, s'o calc, s'o strivesc în picioare... Uite-așa!“. Și el izbi năprasnic cu piciorul în pământ. Printr'un curios fenomen sufletesc, el vedea acum în mintea lui pe un alt Mogoș, un Mogoș fricos care fugea ca o nălucă prin grâu, prin ierburi, care cădea, se scula și iar pornea în goană. El însă, Mogoș cel adevărat, stă aci neclintit, tare să înfrângă o lume...

Deschise ochii și se uită împrejur, uluit. Apoi îi închise, căci îl orbise lumina, și numai după câțva timp putu vedea, putu înțelege. Câmpul râdea, ierburile se împodobiseră cu diamante strălucitoare, pământul mirosea ca înmuiat în miresme, ciocărlile slăveau soarele. Era o explozie de lumină, de cântece, de viață. Din spre ziuă plouase puțin. Mogoș se sculă și porni în spre linia ferată pentru a se întoarce cu trenul în București.

(Sfârșit.)

C. Sandu-Aldea.

ROMANIA.

Cum se votează.

Dăm câteva amănunte asupra modului cum se votează la alegerile din România.

Votarea conform legii începe la orele 8 jum. dim. când președintele declară scrutinul deschis.

Durata alegerii

Votarea durează fără întrerupere până la orele 12, când se suspendă pentru o oră, și apoi reîncepe și continuă până la orele 5 după amiază.

La orele 5, președintele invită pe alegătorii, cari n'au votat, să vină să voteze. Dacă nu răspunde nimeni la această invitație, ei declară scrutinul închis și procedează la despuierea lui. Dacă mai sunt alegători cari n'au votat scrutinul rămâne deschis până vor vota și acei alegători fără ca votarea să fie prelungită peste orele 10 seara.

Accesul în sala de vot

Nimeni nu este primit să intre în localul alegerii și să voteze dacă nu este înscris în lista electorală a colegiului și nu prezintă cartea sa de alegător, sau dacă nu înfățișează o hotărâre investită cu formula executorie, prin care i se recunoaște dreptul de alegător.

Alegători funcționari ai statului, județelor și comunelor însă nu se pot apropia, nici intra în localul de votare și vota decât după orele 3; ei sunt datorii atunci să voteze imediat și să se retragă.

Cum se face votarea

Votarea se face astfel: alegătorul prezintă și dă președintelui cartea sa de alegător sau hotărârea care îi dă dreptul să voteze.

Președintele dă alegătorului câte un buletin de vot de fiecare candidat.

Alegătorul primind buletinele de vot trece într'una din camerele sau compartimentele destinate votării. Aci pune de-o parte buletinele candidaților ce voește să voteze și de-altă parte pe celelalte; apoi le închide și le lipește pe rând fără a le amesteca. Ia în mâna dreaptă buletinele ce votează și ține în stânga pe celelalte și eșind din cabina de votare dă mai întâiu președintelui buletinele din mâna dreaptă pe cari le votează și cari sunt introduse în urna albă, iar apoi pe cele din mâna stângă care sunt introduse în urna neagră.

Orice alegător e dator să prezinte președintelui exact numărul de buletine primite și să voteze numărul cerut de candidați; altfel va fi oprit de a vota și pus sub priveghere ca să nu comunice cu nimeni până la terminarea alegerii.

Sub nici un cuvânt de asemenea, alegătorul nu poate cere și nu poate fi admis să reintre în cabina de votare spre a rectifica ordinea în care a îndoit și închis clapele buletinelor.

Buletinele se lipesc îndoidind mai întâiu clapele laterale și apoi clapa pe care stă scris data alegerii sau cuvintele: „Buletin de vot”.

Nici un alegător nu poate rămâne în sala de votare decât timpul strict necesar de a vota.

Monografiile moșiilor Academiei.

Academia română lucrează actualmente la alcătuirea monografiilor moșiilor sale.

În aceste monografii se coprinde descri-

borăse aproape de pământ. Mogoș stătu o clipă în loc. I-se părea că dac'ar innălța mâna în sus, ar da de cer. Apoi porni mai departe, dar după câțva timp se opri. „Ce să fie asta?” se întrebă el. O mogâldeafă neagră sta neclintită înaintea lui. Părea un câne mare. Tânărul se plecă să ia un bulgăraș de pământ spre a da în el, dar când se ridică, vedenia perise.

El nu-și putu crede ochilor și rămase mult timp încremenit, strângând în mâna dreaptă bulgărașul de pământ ce curgea acum țărână printre degetele lui. „Să fi fost oare cu adevărat un câne?” se întrebă el. Dar ce putea fi? Arătare?... El râse tare: „Nu se poate!”. Și toată lumea de spaima ce dormita în sufletul lui, se deșteptă de odată și-i strigă: de ce să nu se poată? Nu i-a eșit oare lui în cale când era micșor, un țap care se da tumba înaintea boilor? Mogoș simți un fior de ghiață alunecându-i de-a lungul spinării. Apoi o ferbințeală mare îi porni dela inimă și el nu-și mai simți pălăria pe cap: i-se zbârlise părul. „Nu se poate!” șopti el și strânse pumnii; apoi ascultă; inima lui bătea, svâcnea, bubuia. O clipă-două fu gata să pornească în goană amarnică. Dar nu se mișcă. Scărșni din dinți: „Nu se poate!... Nu se poate!”

crea completă a solului, populației și a condițiilor de muncă de pe moșiile Academiei.

Ele vor fi curând date publicității și vor servi ca bază la stabilirea unui nou regim de muncă, mult mai prielnic sătenilor decât acel de până acum.

Se știe că chiar actualele condițiuni de muncă ale Academiei sunt cele mai bune din întreaga țară.

Noi consilieri de comerț

Au fost numiți consilieri de comerț onorifici pe o perioadă de 10 ani dnii P. S. Aurelian, C. Stoicescu, B. Missir foști miniștrii, Vintilă Brătianu inginer, Gh. Panu fost ministru, B. Știrbey mare proprietar și agricultor, P. Casoti, Gh. Fernic, M. G. Trandafirescu și Pavel Negreanu.

Informațiuni.

După telegramele primite la ministerul de interne, Sâmbătă a plouat în Tecuci, Bacău, Roman, Constanța, Titu, Călărași; a plouat puțin în Oltenița, Câmpina, Sinaia, Pucioasa, Focșani, Iași și Bivolari; a plouat bine la Bușteni, Piatra, Botoșani; a plouat bine la Bârlad, Pașcani; a plouat potrivit la Azuga, în județele Buzău, Covurlui și Doro-hoiu; torențial la Budești și Buștenari; câteva picături la Vaslui; parțial la Tulcea; furtună fără ploaie la Comarnic; la Hârlău mărunț; la Brăila torențial 12 minute.

Noile alegeri.

Mâne la 20 c. încep noile alegeri parlamentare în regatul fraților noștri.

Că succesul va fi pe partea guvernului, nu mai există nici o îndoială, dat fiind faptul, că partidul liberal este bine înrămat și a făcut pregătirile necesare premergătoare ori-cărui eveniment mai important. Opoziția însă cu toată întărirea, ce o oferă fuziunea, este slăbită de câteva desbinări externe, cari au influențat și asupra centrului așa încât membrii marcantii ai acestui partid cum e de pildă Dl. Virgil Arion, au depășit din cadrele conservatoare pentru a candida ca independent.

Cazul nu este unic. În multe părți din provincie s'au semnalat astfel de dezbinări în detrimentul fuziunii și deci a forței conservatoare.

Fie aceste neînțelegeri fie lipsa de timp necesar unei organizații solide, partidul conservator a fost surprins de noua întorsătură, de noile evenimente ale vieții parlamentare.

În liniștea ce domnea pe dealul Mitropoliei acest partid s'a văzut deodată cuprins de flacărele revoltelor țărănești.

A fost o spaimă de nedescris pentru întreaga țară, dar mai ales pentru guvern, asupra căruia cădea răspunderea.

A urmat cu aceeași iuțea predarea puterii. Induioșarea ce cuprinse pe toți politicienii în momentele acelea de grea încercare, grija de a salva țara de foc și de pară a spulberat ori ce ură între partide și mica rotundă din dealul Mitropoliei a slujit de templu de împăciuire. Toți și-au dat mâna, toți s'au îmbrățișat, s'au sărutat cu lacrimile în ochi.

După limpezirea vremilor frații cei vechi au rămas uniți și încetul cu încetul dușmănia de partid a început a se înrădăcina din nou, din nou au început a se vedea schintei pe colo și pe colo.

Schimbările dela societatea agrară au dat pe față planurile fuziunii.

Lupta pornită cu toată energia, declarațiile făcute aci de membrii și de președintele ei nou ales, au fost un îndemn ca președintele consiliului să provoace dizolvarea Camerelor și fixarea unui termen scurt pentru noile alegeri.

Iată deci câte evoluții mari au trecut în timp de două luni asupra țării, evoluții cari și-au manifestat influența asupra partidului conservator găsit nepregătit cu fiecare prilej.

În urma acestor stări de lucruri nu mai încapă nici o îndoială că rezultatul alegerilor va fi de partea guvernului.

Cum însă și în partidul liberal se găsesc destule elemente ale căror idei de liberalism nu coincid cu necesitatea absolută a reformelor, ce se impun, este de datoria guvernului de a socoti dacă astfel de elemente au loc în viitoarele Corpuri legiuitoare.

De un lucru trebuie să țină cont întreaga țară, anume de marele rol ce vor trebui să-l îndeplinească încurând reprezentanții națiunii. Alegătorii să-și dea deci votul în deplină conștiință desbrăcându-se de haina colorată a partidelor, care nu prinde bine nici în timpuri normale, cu atât mai puțin acum când sunt în joc interesele a cinci milioane de oameni și viitorul României întregi.

Avem nădejde că dorința noastră și a tuturor Românilor cari nutresc în inima lor iubirea caldă de neam, se va traduce în fapte și se va lăsa intrare liberă în sfatul țării numai la astfel de oameni al căror grai a fost totdeauna pornit de dragostea de neam, de binele și fericirea poporului, cari au fost totdeauna călăuziți de dorința de a ușura din greutățile ce apasă țărâna trudită, de a-i da acestei țărâni petecul ei de pământ, ca să aibă ce iubi și ce păzi.

Și acum să ne aducem aminte și de memorabilele cuvinte ale lui Kogălniceanu, rostite în ședința dela 25 Mai 1862 în parlament:

„O! Nu drămuți brazda de pământ trebuitoare hranei țaranului. Gândiți-vă la durerile, la lipsurile trecutului lui. Gândiți-vă la originea averilor D-voastră! Gândiți-vă că cea mai mare parte din ele o datoriți muncii și sudoarei lor.

Inchipuiți-vă că părinți lor s'au luptat alături cu părinții noștri pentru salvarea țării și a altarului.

Gândiți, că mâne ora pericolului poate iarăși suna, că fără dâșii nu veți putea apăra nici patria, nici averile, nici drepturile voastre și că odată țara căzută, nu veți fi decât slugile streinilor, când astăzi sunteți în capul României, în capul unei țări libere și autonome.

Aduceți-vă aminte, că atunci când era ocupațiune străină, mulți din noi treceau hotarul, iar țărâni rămâneau și ne păzeau moșiile și averile....“

Așa a vorbit acest mare om al țării și boierimea de pe atunci l'a înțeles.

Să vedem dacă boierimea de astăzi a înțeles și ea durerea țărâniei!

Să dea Dumnezeu s'o fi înțeles!

Ce e de făcut cu școala?

V.

(Articol final).

(f) Pentru a susține numai cu puterile noastre școala, vom avea nevoie de jertfe mari, pentru că e știut, că și până acum, până când învățătorul era plătit mai prost, am avut greutăți mari și mizerii multe. Dar școala trebuie salvată.

În presa noastră s'a vorbit de o Casă a școalelor, care să provadă toate trebuințele financiare ale școalelor, ca în România. Ceea ce e potrivit în România însă nu poate fi potrivit totdeauna și la noi. În România școlile sunt ale statului și Casa școalelor e tot a statului. La noi însă școlile sunt ale bisericii și afară de biserică nu se poate crea o a doua susținătoare de școală.

Crearea unei Case a școalelor ar însemna ruperea acestora — în câțva — de biserică. Aceasta n'ar îngădui-o statul.

Când peste școlile noastre românești nu vor mai domni bisericile, va domni Apponyi și ai lui. O Casă a școalelor nu ni se pare că ar trebui să înființăm, căci nu de fonduri nouă avem nevoie, ci de ce trebuie depus în fondurile pe cari le avem. La consistoare avem fonduri școlare și senate școlare. Acestea să se schimbe, îmbrăcând o haină potrivită cu nevoile vremii. Și bisericile din singuraticile comune au fondul lor școlar, care el, trebuie adoptat amănunțat trebuințelor de azi. Ar putea, ba ar trebui să fie vorba însă de o administrație centrală a acestor fonduri, într'o formă mai complicată.

O anumită administrație centrală e și acum pe la consistoare, dar ea nu mai poate rămânea în aceeași simplitate și sărăcie.

Consistoarele trebuie să-și facă planuri exacte și amănunțite: câtă repartitie să mai puie pe credincioși — cât mai puțină posibilă — cum să valoreze mai bine averea bisericii, cât să mai puie în sarcina bisericii pentru salariul învățătorului, cum să urce oarecum competențele de cantor ale învățătorului — după trebuințele și starea diferitelor comune. După aceea: consistoarele trebuie să înceapă o colectă și această colectă să fie privită de orice Român, ca cea mai obligatoare din câte s'au făcut vreodată până acum. Să se găsească propagatori cu graiul viu și cu scrisul, cari să strângă în vremea cea mai scurtă mii de fiorini pe seama școalelor.

Colecta aceasta care va fi cea mai mare punere la probă a facultăților noastre și sufletești, nu numai materiale, va trebui să adune la un loc mijloacele necesare pentru susținerea școlii noastre. Dacă avem o țărânie săracă, o clasă mijlocie aproape neexistentă și o clasă cultă destul de puțin numeroasă și nu din cale afară de bogată, nu e mai puțin adevărat că sunt între noi destui oameni cu dare de mână atât în clasa cultă cât și în celelalte două clase. Aceștia, cărora soarta le-a măsurat cu o măsură mai mare, sunt datori a nu ascunde talanții, ci a-i scoate și a-i pune în slujba intereselor noastre sufletești.

Timpurile acestea mari trebuie să scoată la iveală o întreagă ceată de mecenaji mari. Avem convingerea că vom vedea mulți de aceștia, cari trăind și agonisind averi din

sudoarea generațiilor de Români, vor depune obolul lor pe altarul școlilor, într-o vreme când altă atitudine ar fi egală cu moartea noastră.

La acești mari mecenași se vor alătura nenumărații адвоаți pe cari îi susțin Români, medicii, preoții, învățătorii, comercianții, industriașii și țărani români, cari la olaltă nu pot fi așa de săraci încât să nu-și poată susține școlile lor, când își vor pune toate puterile. Proverbialul simț de jertfă al Românului nu poate da greș, acum când e mai mare nevoie de el.

În împrejurări ca acestea și conștiința năcazului comun ne va întări: în multe sate vom avea prilejul să-l vedem în realitate pe Popa Vasile al lui Agârbiceanu, împăcându-se cu dascălul și sfătuindu-se și mai ales lucrând cu el umăr la umăr pentru salvarea școlii.

Se așteaptă și apostolatul femeii române care trebuie să fie tovarășă de luptă când e vorba de apărarea școlii în care odraslele ei trebuiesc crescute și de acum înainte în spiritul și limba pe care au învățat-o la sânul ei. Domnițele române din vremuri își vindeau și cele din urmă podoabe prețioase, când era vorba de jertfă pentru scopuri înalte. Despina Doamna și-a dat ultimii cercei pentru a putea vedea ridicată legendara mănăstire a Argeșului.

După războiul franco-german de la 1870 Franța a fost în stare să câștige în câteva luni de zile de la fiii ei, cari voiau să spele o pată de rușine de pe corpul patriei, — nu mai puțin de cinci miliarde de franci, o sumă fabuloasă, spre a o da haraciu Germaniei învingătoare.

De vre-o jumătate de veac încoace, aproape toți cari alcătuiesc azi cîasa cultă, au ajuns din opincă la o treaptă înaltă, prin ajutorul banilor românești. Cel puțin tot al doilea „inteligent“ a fost în timpul studiilor stipendist al fondurilor românești. Acești foști stipendiști au azi când cu toții suntem în primejdie, datorii să jertfească din prisosul averii lor, cu mâna largă. În privința aceasta ar trebui să se facă ceva pozitiv, pentru că lua dela cei cari s'au ajutat odată de fondurile românești, dobânda atât de îndreptățită.

Și băncile noastre!

Suntem convinși că, pe lângă tot lăudatul simț de jertfă al nostru, nouă ne lipsește mai mult însuflețirea, de cât darea de mână.

Rezumându-ne spunem: Viitorul școlii noastre trebuie să se razime pe simțul de jertfă al nostru. Cei chemați, să-și facă socotelile exact, începând dela consistoare, până la protopopiatele și comunele singuratice, și ce nu se poate complecta pe căile de până acum, să se asigure din fondurile cari vor trebui sporite prin colecte. Ambele biserici românești, — cari au caracter național, ori ce-ar zice guvernării nervoși de astăzi, — sunt datoare a se sprijini reciproc și a se înțelege după cuviință pentru a scăpa totul și a nu primejdiu nimic. Învățătorilor confesionali cari ar dori să aibă leafă dela Apponyi, (dacă vor fi și de aceștia) ar nu de la biserică, să li se arate calea

spre acest ministru. Dacă legea obligă să dăm învățătorilor leafă de 1000—1200 de coroane, o vom da noi, dacă statul voiește să o dea numai în schimbul vinderii sufletului nostru.

Deocamdată chestiunea școlară nu se poate discuta cu toate amănuntele, pentru că consistoarele încă n'au publicat rapoarte și statistici cari să poată servi de orientare pentru marele public.

Așteptăm dela toate consistoarele în timpul cel mai scurt expozee temeinice, însoțite de toate explicările trebuincioase, pentru a putea vorbi atunci mai în merit.

De pe galeria sinodului archidiecezan.

III.

Cestiunea clădirii unui edificiu nou seminarial.

Dar cele 7 case cari formează astăzi complexul seminarului nu reprezintă nici o valoare? Dar adaptate acelea în case de chirie cum au fost mai înainte, nu s'ar rentă cu scumpetea de astăzi a locuințelor în Sibii? Dar dacă edificarea unui dormitor simplu a costat, după afirmarea propunătorului circa 100.000 cor., demolarea a trei case și edificarea unei aripi care ar trebui să fie aripa principală a seminarului n'ar costa peste 120.000 cor.?

„Considerând, că chiar dacă am și avea bani disponibili, precum nu avem, acei bani s'ar putea folosi mult mai bine la ajutorarea școalelor avizate la asemenea ajutoare, ca să nu recurgă la stat, de unde să primească ajutoare numai în schimbul ingerinței în autonomia noastră bisericească“.

Acesta ar fi să fie argument serios. Dar nu este serios de loc.

Pentru că a edifica un seminar, care își are fondul și resursele sale sigure — în caz de necesitate cu ajutorul altui fond, luând dela acela împrumut cu amortizare în anuități astfel ca la expirarea anuităților fondului împrumutător să i-se fi restituit întreaga sumă împrumutată cu interese cu tot, nu însemnează a consuma acel fond. Până când a lua din acel fond an de an sume considerabile și a le cheltui la un loc de unde în veci nu i-se vor restitui nici capitalul nici interesele — cum ar fi p. e. dacă ori din care fond, afară de venitele fondului școlar s'ar da ajutor școalelor amenințate de „lex Apponyi“ — ar însemna a consuma acel fond și a-l duce la neputința de a-și realiza scopul pentru care s'a înființat.

Acestea sunt vorbe late, aruncate în vânt cu scopul vădit de a seduce pe cei ce cred că în afaceri bisericești și școlare ei sunt dispensați de a cugeta dacă cugetă cel mai chemat să cugete.

la să facem nițică socoteală.

Din circa 1000 de școale elementare câte are archidieceza, sigur vor fi 800 care vor fi avizate la ajutor.

Să presupunem că ar fi de ajuns câte 200 cor. ajutor anual pentru una.

800 înmulțit cu 200, dau suma de 160.000 cor. anual. Socotind aceste 160.000 coroane drept interese de 4 la sută dela un capital oarecare, acel capital ar trebui să fie de patru milioane.

Are archidieceza unul sau mai multe fonduri împreună de 4.000.000 fără destinațiune specială.

Nu are.

Și dacă nu are: ar fi permis ca ea să-și sleiască toate fondurile cu menițiuni speciale, ca în câțiva ani să rămână ca peștele pe uscat, și fără școli, și fără seminar, și fără consistor și fără arhiepiscop etc. etc.?

La asta să răspundă acela, care ori din

ce motiv, a avut prudența să arunce bolovanul în mare.

În fine:

„Considerând că în cazul, când s'ar statifica preparandiile confesionale, nu știu dacă și cum s'ar rentă acea parte a seminarului ce ar veni disponibilă în eventualul seminar din strada morii, pe când capitalul ce s'ar investi în adaptarea actualului seminar, fiind mai puțin, în tot cazul s'ar rentă mai bine“.

Astă cestiune sigur o va rumega bine consistorul când își va da părerea asupra propunerii alternative a sinodului.

Eu la acest loc nu pot să nu-mi exprim mirarea cum capul bisericii autonome ortodoxe române, care s'a luptat în parlament contra proiectului Apponyi, și l'a combătut serios, — vine imediat după acea luptă, și pentru ajungerea unui scop, care și pentru dânsul ar trebui să fie secundar — *zugrăvește pe necuratul pe perete*?

Nici atâta simț diplomatic să nu aibă generalul încredințat cu apărarea fortăreței, ca să-și tănuiască temerea: că orice opintire pentru apărarea fortăreței este degeaba, căci fortăreața tot va avea să capituleze înaintea dușmanului?

Sinodul nu-și manifestă pe față această temere.

Dovadă că chiar în această sesiune a luat concluzul, ca deja cu începere dela anul proxim școlar să augmenteze institutul pedagogic cu al *patrulea an*, ceea ce nu însemnează că s'ar pregăti să capituleze înaintea dușmanului.

Să o trecem și pe această slăbiciune în contul bătrânețelor.

Din Bucovina.

Din „vesela grădină“ alui Alexandri ne vin de o vreme încoace tot mai multe vești. Din nenorocire destule sunt puțin măgulitoare pentru cei cari urmăresc cu atențiune toate mișcărilor de acolo. În deosebi știrile politice sunt foarte triste. Presa românească din Bucovina a ajuns în timpul din urmă la un nivel cu mult mai inferior decât presa de partid din România. S'a făcut greșala neiertată de s'a înveninat și țărănimea cu această presă decăzută, care urmărea pe două căi succese politice în mare măsură personale. Campania electorală care s'a desfășurat în săptămânile din urmă, a pus vâriul acestei gazetării și acestei înveninări.

Dela activitatea pe terenul politic a Bucovinei noi n'asteptăm nimic. Poate pentru frații din Bucovina să se reverse vr'o bună-tate trecătoare, de ordin material, — pe noi însă activitatea politică de acolo, așa cum se manifestă ea astăzi, nu ne încântă.

Suntem convinși că acolo cultura are un rost mai mare decât chiar la noi, și de dragul ei ar trebui lăsate numai pe planul al doilea toate năzuințele politice, cari mistuesc atâta putere de muncă și atâta energie în zadar.

Viața *culturală* bucovineană are câteva momente destul de însemnate. E păcat numai că importanța lor nu e ținută în seamă de toți cei cari au în Bucovina vre-un rol conducător. Nu vorbesc de presa care abia e în stare să arate o notă două mai senine și mai puțin inficiale de spiritul politice, ci amintesc numai revista „*Junimea literară*“ din Suceava care răspândește între puținii ei cetitori din Bucovina adevăratul gust literar românesc și care, dacă ar putea pătrunde mai adânc, ar putea să transforme esențial condițiile de viață sufletească, destul de precare, ale clasei culte bucovinene.

În săptămânile din urmă a apărut în Bucovina o nouă revistă *bună*, condusă de câțiva oameni cu cele mai bune pregătiri și pusă în serviciul școlii românești, care în Bucovina există numai într'un mod iluzoriu.

Noua revistă se chiamă „*Școala*“ și apare în Cernăuți sub conducerea dlui George Tofan, un tânăr profesor cunoscut prin că-

teva cercetări literare demne de luat în seamă. Apariția acestei reviste e și ea un semn de interes tot mai mare pentru școala românească, după-cum același interes a adus și la noi în *Ardeal* în anul acesta două reviste școlare nouă. „Școala“ e organul „Reuniunii școlare române din Bucovina“, o reuniune care suferă, ca toate societățile românești din lume, de lipsa de organizație. Ea e slabă — zice Școala — dar va deveni tare dacă îi vom da puteri... Revista va urmări pe toate căile întărirea nu numai a reuniunii, ci și a învățătorilor și a chestiunii școlare de acolo, pentru-că școala e chemată a realiza lucruri importante în viața întregului nostru neam. Învățătorul va avea să îndeplinească, pe lângă activitatea lui din școală, și o activitate extrașcolară, care în urmările ei are să fie tot așa de bogată ca și cea școlară.

Intr'o țărișoară, care a însemnat ceva odinioară și care are acum o țărâtime neîngrăjită de nimeni, mâncată de *Judani*, de *Ruteni*, de boale, de întunec și de toate răutățile pământului, — într'o țărișoară care deși în chestiunile politice a dat teren de validitate tuturor cetățenilor, din aproape 250.000 de Români abia 44.076 de Români au drept de vot și dintre aceștia numai 7434 știu scrie și ceti*) — e de minune ce operă grea îi așteptă pe conducătorii români.

E de înțeles, între astfel de împrejurări, cu câtă bucurie anunțăm că la 1 Maiu, 1907, când din 44.076 de alegători români bucuvineni abia știu scrie și ceti, cu cei învățați cu tot, 7434 de inși, a apărut o revistă școlară, numită „Școala“ și pusă sub conducerea unor oameni cu iubire mare pentru înaintare și cu știință frumoasă de carte.

Una dintre cele mai mari nevoi ale școlii românești Bucovina e că în școlile normale (pedagogii), viitorii învățători învață nemțește în loc să învețe în limba acelor cetățeni, ai căror copii li se vor da în curând spre învățare. În timpul din urmă, ce e drept, guvernul austriac a hotărât să reformeze institutul pedagogic astfel ca elevii români să fie instruiți în limba mamei lor — dar fapta încă n'a urmat. Când va urma, va fi una din cele mai mari binefaceri pentru poporul român din Bucovina. Până atunci și și mai mult de atunci încolo, datorită dascălilor bucuvineni e mare. Tot așa de mare e datorită tuturor intelectualilor bucuvineni și instituțiilor culturale. „Școala“ are dreptul să pretindă ca „Societatea pentru cultură și literatura română din Bucovina“, lucrând mână în mână cu alți factori pentru luminarea poporului, să edea o foaie populară, care a lipsit totdeauna în Bucovina, și cărți cu conținut potrivit și instructiv.

Numărul cel dintâi al Școlii se prezintă cum nu se poate mai bine. În articolul-program „Drumul nostru“ dl Tofan arată ce intenționează prin această revistă care nu va putea trăi fără sprijinul tuturor. În al doilea articol dl dr. Sextil Pușcariu învățatul și seninul profesor dela Universitatea din Cernăuți, scrie despre noțiunile: dascăl, învățător și institutor, — un articol foarte instructiv. Dl G. Rotariu-Rotică, un poet bușor care se dovedește a fi nu mai inimos bărbat de școală, amintind „O vorbă a vremii nouă“, spune că dascălimea română „vrea primenirea icoanei chemării dascălești“, ea vrea să scape de „monstrul internațional care este Bezirklehrerverein-ul, unde vorbim nemțește și sufletele noastre rămân sărace“. Învățătorimea română cere asociații românești, pentru-că numai în acestea se pot

forma doctori sufletești ai poporului român — ea cere organizație românească. — Un articol al dlui Iancu I. Nistor, profesor în Suceava și redactor al „Junimei literare“ tratează despre „Obiectul geografiei“. E o lecție limpede, frumoasă și interesantă. Nu trebuie să fie cineva învățător pentru ca să o poată gusta. — Sub inițialele M. V. se începe o discuție care promite a fi interesantă despre necesitatea reformării învățământului de două ori la zi. Dl dr. Leonida Bodinărescul, lector la universitatea din Cernăuți, scrie un articol, trist pentru noi, despre „Nivelul culturai în Austria și naționalitățile“, din care am extras și eu statistica de mai sus. Dl G. Codreanu amintește, într'un necrolog, meritele folkloristului I. Fl. Marian, mort în luna trecută, apoi urmează o bună cronică de informații pedagogice.

Limba întrebuințată în acest număr, e, cu excepții disparente, foarte bună, o calitate care trebuie accentuată și deosebit, tocmai fiind că se întâlnește destul de rar la mai tot ce setipărește în Bucovina.

„Școala“ nu interesează numai pe Bucuvineni. Ea cuprinde lucruri de cari trebuie să se fie socoteală și la noi. Presa noastră ar putea da ea informații despre astfel de mișcări, — dacă ar putea fi altcum decum este. Ar fi un înalt semn de interes ca cel puțin școlile dela noi cu mai mulți învățători să fie cont de ce se petrece în Bucovina, pentru a putea și învăța ceva în acelaș timp').

O. Preașma.

Biserica românească în Viena.

— Un apel. —

Lipsa unei biserici parohiale, în care să se celebreze toate funcțiile serviciului divin conform ritului bisericii ortodoxe orientale în limba națională și în care cuvântul lui Dumnezeu să se poată vesti în chip ridicător de suflet, s'a simțit de mult printre locuitorii ortodoksi români din Viena, precum și printre Românii, cari se opresc în treacăci aci.

Dacă până acum nu s'a satisfăcut cum se cuvine această necesitate, aceasta nu se poate atribui atât împrejurărilor nefavorabile, cât lipsei de organizare a Românilor din Viena. Astăzi, când numărul acestor Români este cel puțin așa de mare, ca al celorlalte naționalități de confesiunea ortodoxe de aici, când el pe zi, ce merge crește și când orașul Viena a devenit unul dintre cele mai puternice puncte de atracțiune pentru Românii din toate părțile — după cum dovedește în destul statistica străinilor — astăzi necesitatea unei biserici parohiale române propriu și, în legătură cu aceasta, și necesitatea unei comunități bisericești autonome ortodox-orientale române bine organizată, în Viena, nu se mai poate ignora. Deci, fiecare Român are adevărat sfântă datorie a lucra cu cel mai mare zel, din toate puterile, pentru grabnică împlinire a acestei necesități.

Pătrunși de aceasta și conșiderând, că sfânta capelă înființată în casa din I., Löwenstrasse 8, de către societatea „Clubul Român“, din cauza mijloacelor nesuficiente a fost făcută numai pentru un număr restrins de credincioși și numai pentru unele servicii divine și ea deci corăspunde numai în mică măsură cerințelor sufletești ale Românilor ortodoksi din Viena, precum și a altor conșionalni în trecere pe aci, noi, respectuos subsemnații, dimpreună cu alți onorați membri ai Coloniei Române din Viena, am ajuns la următoarea convingere:

Acum, când toate popoarele monarhiei Austro-Ungare să pregătesc pentru serbarea

1) «Școala», apare lunar. 6 coroane pe an. Redacția: G. Tofan, Cernăuți str. Woynarowicz-late-ral 3, administrația A. Buga, strada Imbinării 5.

aniversărei de 60 de ani a Domniei Preaînaltului lor Monarch, a sosit și pentru Românii ortodocși din Viena, ca fii demni ai unui popor care totdeauna a dovedit credință și alipire față de tron și dinastie, vremea potrivită de a face un demers pentru realizarea justei lor dorințe, de a avea o biserică proprie.

Astfel, nu numai vom repara ce au neglijat generațiile trecute, ci vom crea și un semn vecinic al sentimentelor patriotice de care e însuflețit poporul român din monarhie.

Conduși de aceste motive, am avut în vedere formarea unei societăți sub numele: „Societatea cesaro-jubilară română ortodoxă pentru înființarea unei parohii și zidirea unei biserici în Viena“. Această societate conform statutelor, intenționează înființarea unei comunități bisericești române ortodoxe autonome, încorporată Archidiecesei ortodoxe din Bucovina, precum și clădirea unei biserici și a unei case parohiale pentru această comunitate din Viena, întru amintirea sărbărei jubileului de 60 de ani de Domnie a Majestății Sale Împăratului Francisc Iosif I. ce se va ținea în anul 1908.

Mijloacele necesare la acest scop se vor aduna dela Românii din toate țările Austriei, precum și dela prietenii lor. În această privință, pe lângă contribuțiile membrilor societății, se vor solicita în special și subvențiuni dela stat, dela deosebite țări sau provincii, dela comune, biserici și din fondurile administrate de acestea; apoi vor trebui obținute oferte dela persoane și corporațiuni mărinimoase, colecte, legate, donațiuni și alte mijloace cari pot servi la realizarea scopului societății.

Acum, după-ce înaltul Minister i. r. de interne, prin deciziunea din 26 Aprilie 1907. cu Nr. 13419, a încuviințat formarea „Societății române ortodoxe-orientale cesaro-jubilară pentru înființarea unei parohii și clădirea unei biserici în Viena“, și numai purtarea numelui dorit de „Societate cesaro-jubilară“ a făcut-o pendentă de obținerea specială a unei Prea înalte încuviințări a Majestății Sale, ne permitem a Vă invita pe Domnia Voastră de a Vă înscrie ca Membru în „Societatea pentru înființarea unei parohii și zidirea unei biserici ortodoxe-române în Viena“ și de a lua parte la

Adunarea constituantă

ce se va ținea la 3 Junie st. n., 1907, la ora 8 seara în localul „Zum grünen Tor“ (Sala festivă) VIII., Lerchenfelderstr. 14.

unde, după citirea statutelor se va efectua alegerea membrilor comitetului, a comisiei de revizuire și a juriului Societății. În caz de împiedecare, Vă rugăm a trimite la adresa unuia din proponentii subsemnați ai societății delarația Domniei Voastre, precum și contribuția de membru, până la ziua fixată pentru adunare; iar mai târziu la adresa presidentului Societății sau a Oficiului Societății, Viena I., Löwelstrasse 8.

Spre a Vă informa în privința constituirii societății, ne permitem a Vă comunica mai la vale deocamdată numai paragrafele respective ale statutelor. Statutele se vor tipări și distribui numai după ce va fi acordată Prea înalta încuviințare amintită mai sus.

Sperând ca Domnia Voastră veți binevoi a da prețiosul concurs la înființarea acestei Societăți și că veți colabora după puteri la realizarea scopului ei înalt, suntem cu deosebită stimă și considerație.

Viena, în 16 Mai 1907 st. n.

Alexandru Lupu,
i. și r. colonel i. p.,
IV., Apfelgasse 3.

Cornel Cosovici, Vasile Morariu,
c. r. consilier aulic la c. r. consilier la curtea de casație, curtea de apel,
valer al ordinului Leopoldin, VII., Zeltgasse 1.
VII., Neustiftgasse 5. Dr. C. Mandrilă,
medic. practic,
I., Giselastrasse 1

*) În Austria au dreptul de vot 2,413.906 Germani, 1,388.576 Cehi, 912.118 Poloni, 766.000 Ruteni, 283.584 Sloveni, 167.822 Sârbi și Croați, 172.560 Italiani, 44.076 Români și 2035 Maghiari. Dintre aceștia știu scrie și ceti: 2,225.024 Germani, 1,325.100 Cehi, 483.244 Poloni, 177.334 Rumeni, 190.529 Sloveni, 46.200 de Sârbi și Croați, 143.794 Italiani, 7434 Români și 814 Maghiari.

Dr. Ioan Cuparescu, **Dr. Pamfil Dan,**
medic practic și den- c. r. consilier de
tist, tribunal,
I., Schottengasse 7. VII., Mollardgasse 21.
Dr. Lazar Popovici,
medic practic,
XV., Mariahilferstrasse 138.

§ 3. Membru al societății poate fi oricine (deci și o persoană juridică), care vrea să promoveze scopul ei conform dispozițiilor acestor statute. Membrii Societății sunt onorifici sau ordinari și extraordinari.

§ 4. Ca membri ordinari se consideră: a) Patronii și patronesele cu donațiuni de cel puțin 5000 de coroane, b) cititorii cu donațiuni de cel puțin 2000 de coroane, c) fondatorii cu donațiuni de cel puțin 1000 de coroane, d) membrii pe viață, cari contribuiesc odată pentru totdeauna cu 200 coroane, e) membrii cu o taxă anuală de 10 coroane.

§ 5. Membrii extraordinari sunt aceia, cari aduc o contribuție anuală de cel puțin 2 coroane.

§ 6. Membrii onorifici pot fi numiți de către adunarea generală aceia, cari într'un mod cu totul deosebit colaborează la prosperarea societății.

§ 7. Inscrierea și încorporarea membrilor se face direct la comitetul central al Societății sau la cursurile ei (§ 15). Comitetul consimte și admite ca membrii ordinari menționați în § 4, lit. a), b), c) și d), să-și achite donațiunile sau contribuția în 2 până la 5 rate anuale egale consecutive, sau și în materii trebuincioase și de folos precum și în alte obiecte de valoare.

§ 9. Măntuirea de constituirea societății înscrierile membrilor se vor face la propoziții societății. Societatea se va putea constitui îndată ce 20 de persoane se vor fi anunțat ca membri ordinari.

§ 10. Membrii onorifici și cei ordinari au dreptul de a participa la adunările și la acele ale cursurilor din țările respective, și a lua parte cu vot hotărâtor la dezbaterile ședințelor. Ei mai sunt îndreptățiți să facă înșiși propoziții la ședințe. Ei au dreptul de a alege și de a fi aleși, de a pretinde convocarea de adunări extraordinare (§ 29) și de a cere să li-se distribuie toate publicațiile societății sub condițiunile stabilite. Persoanele juridice usează de dreptul lor de a vota și de a alege printr'un mandat legal.

Patronilor și patroneselor, cititorilor, fondatorilor și membrilor onorifici li-se acordă o deosebită venerațiune. Ei, conform dogmelor bisericei ortodoxe, vor fi amintiți la toate liturgiile în rugăciuni speciale chiar în viață fiind; iar după reposare vor fi pomeniți totdeauna la ridicarea stântului Dar și sărbătoriți de către adunările bisericești la anumite ocazii. Afară de aceasta numele lor va fi pus la un loc vrednic al bisericei spre vecinica lor amintire.

§ 11. Membrii extraordinari au dreptul de a participa la toate ședințele societății cu vot consultativ.

§ 16. În fruntea societății stă Protectorul, care va fi rugat din partea comitetului Societății, să îndeplinească onoarea aceasta.

§ 17. Agendele societății le va rezolva în primul rând comitetul, în fruntea căruia stă președintele. Conducerea Societății e încredințată unui comitet de 10 membri ordinari și 3 substituiți, cari vor fi aleși în ședința generală cu majoritate absolută de voturi pe un restimp de 3 ani. Alegerea se va face de regulă prin bile de votare. Dacă majoritatea absolută de voturi nu s'ar putea întruni, atunci se va procede la o alegere mai restrânsă la care se va lua numărul îndoit al candidaților; însă numai aceia vor fi luați în considerare, cari vor fi întrunit cele mai multe voturi. În caz de paritate de voturi, va decide sorțul. Dacă unul dintre aleși refuză, se face o a doua alegere.

§ 18. Membri ordinari ai comitetului se constituiesc imediat după ședința respectivă generală spre a alege, după procedura din § 27 sub conducerea celui mai vârstnic, un președinte, un vice-președinte, un secretar, un casier, un controlor și câte un substituit de secretar, de casier și de controlor. Președintele se alege pe 3 ani. A treia parte dintre ceilalți membri ai comitetului ordinar, dimpreună cu substituiții, expiră la fiecare an împlinit.

§ 32. Comisia de revizuire constă din 3 membri aleși pe timp de un an.

§ 33. Juriul (Arbitrii) se compune din 3 membri aleși pe un an.

Scrisoare din Fiume.

Fiume 30.V 1907.

Mâne, Vineri, e săptămâna dela victoria câștigată de partidul autonom cu alegerea membrilor comunali și însuflețirea mare nici acuma nu a încetat, iar pe strade nu auzi decât veselie și cântece naționale.

Eri, la orele 6 p. m., s'a ținut în sala municipiului o ședință scurtă pentru verificarea mandatelor, cari au fost aprobate, iar la esire tineretul a făcut mari ovații tuturor membrilor și în grupuri mari au parcurs stradele Fiumei între însuflețite cântece naționale.

Nu-i vorbă, că alți concetățeni cu așa demonstrații ar fi spart vitrine și ferestri, însă Fiumanii au parcurs în liniște, dovadă și acum superioritatea culturii latine.

Vă veți mira, că fiind încunjuțați de mulți dușmani, cum au putut scoate lista autonomă completă. Iată cauza:

Se știe în general, că trebuie să cumpănești și frământați bine ori-și-ce plan ce voadă să-l execuți, iar în primul rând să îți organizezi puterile cu cari voadă să intri în luptă, căci altfel dai faliment.

Italienii Fiumani au înțeles lupta grea ce aveau să supoarte, și chiar de aceea cu săptămâni înainte s'au pus pe lucru cu mare energie. Cei îndușmăniți au dat mâna de împăcare și în comun acord au profitat de toate mijloacele (legale).

În primul rând au întemaiat o foaie umoristică „*La Fru ta*“ (Biciul), care lovea amar și descoperea înaintea publicului pe toți inimicii lor, pe cari îi satirizau nemilos.

Votanții se disgustau de a vota cu asemenea persoane și cunoscând pe aderenții autonomiei, știau că cine e omul lor.

Fiumanilor le-a plăcut mult purtarea energetică și exemplară a deputatului *Dr. A. Vaida* în parlamentul ungar. Le-a plăcut, mai ales, sinceritatea cu care spunea tot ce are pe inimă.

În numărul 1 (prim) al „*Biciulu*“ se află și un sfat apocrif al dlui *Dr. Vaida*, care sună așa:

„*Se si rompe la corda adoperate il manico (codoriștea).*“

Dr. A. Vajda, deputato nacionalista“.

De bucurie că sfatul dlui *Dr. Vajda* le-a adus noroc, în numărul de după alegere publică următoarele:

„*Manico e corda fanno sempre prodigi. Rallegramenti. Vaida*“.

Adecă: Dacă nu puteți scăpa de inimici, luați biciul ca mine și îmblățiți până scrupe pleasna, apoi luați codoriștea la rând, căci altcum nu faceți ordine în veci. Apoi:

„*Codoriștea și pleasna fac totdeauna minuni. Felicitări. Vaida*“ Vedeți, dacă mi-ați ascultat sfatul ați învins! Învățați pentru viitor.

Reportor.

RULETIN PARLAMENTAR.

Ședința Camerei.

— Sâmbătă 1 Iunie st. n. —

Astăzi, ca ieri, mâne ca astăzi — pe față. În dos se petrec frământări, a căror isbucnire este așteptată — iar de alții e temută.

Dintre naționalități iau cuvântul domnii deputați *Ioan Suci* și *Ștefan C. Pop*.

Návay se prezintă astăzi într'un colorit de umanitarism și este viu aplaudat.

Se urmează dezbaterile asupra paragrafului 31 și nu se poate sfârși cu § 33. Deci abia doi paragrafi.

Contele *Batthány* descoase daraverile patriarhului sârbesc și simpatiile dintre sârbii radicali și partidul patruzeceștiști, cărora le face complimente. Plăcerea de a descoase aceste daraveri li-o făcuse de altfel sârbii

lor radicali cu câteva zile mai înainte și *Rakovszky Béla*. Sârbii tac, tac.

După orele 3 p. m. tot mai vorbește încă *Battyány* și nu sunt șanse să le vină rândul și interpelațiilor mai noue.

Ședința se deschide la orele 10 a. m.

Președinte: *Iuliu Justh, Návay*.

Din partea guvernului sunt prezenți: *Wekerle, Darányi, Jekelfalussy, Andrassy, Günther, Iopovich*.

Din partea naționalităților: *C. Brediceanu, Teodor Mihali, Ștefan C. Pop, Ioan Suci, I. Maniu, Milan Hodza, Jașa Mrksici, Dem. Mușitky, I. Manoilovici*.

Se cetește și se verifică procesul verbal al ședinței trecute.

Se citește registrul petițiilor și acel al interpelațiilor. Se află anunțate următoarele interpelații nouă:

BARTA ÖDÖN — către ministrul președinte în chestia gravaminelor Maghiarilor, cari trăesc în Croația — gravamine referitoare la împiedecarea întrebunțării limbei maghiare și a instrucției maghiare.

2. GUSTAV GRATZ — către ministrul de comerț — în chestia convenției internaționale despre interzicerea fosforului alb.

3. BUZA BARNA — către ministrul de interne în chestia unor pretinse aparițiuni suspecte, cari s'ar fi ivit în manipulațiile financiare ale partidului social-democrat internațional.

Se urmează dezbaterile pe paragrafi a legii despre servitorii.

Iau cuvântul *Gaál Gaston, Molnár János, Ernst, Mezőfi, Leitner*.

Ministrul *Darányi* își cere permisia de a se depărta, având să asiste la cununia unui nepot al seu. I-se încuviințează, rămânând să răspundă secretarul de stat *Mezőssy* la obiecțiunile, cari i-se vor face proiectului.

IOAN SUCIU: On. Cameră! Află că este nedreaptă și fără rost dispoziția, care se cuprinde în alineatul întâi al acestui paragraf (32) în tenoarea căreia stăpânii ar trebui să plătească didactrul pentru copiii servitorilor lor numai în cazurile când aceia cercetează o școală de stat, acolo unde este o atare școală; iar de altfel nu. Pentru aceea îmi voi lua voie să propun o schimbare:

Paragraful 32 dispune, ca stăpânii să fie datori a plăti didactrul pentru copii de școală ai servitorilor, numai atunci, când aceia cercetează o școală de stat. Eu află că nu este cu drept, ca din punctul de vedere al îndatoririi de plată a stăpânilor să se statueze astfel de ranguri între deosebitele categorii ale școalelor. Vă rog să-mi credeți, că pot să vină timpuri, pot să se ivească în viață cazuri, când viața va da de gol această dispoziție a legii. Se poate că în o comună mare se află școală de stat; dar numărul elevilor săi este atât de mare, încât nu mai dispune de loc pentru alți elevi. Ori să zicem că și fără a se fi umplut numărul, servitorul întârzie cu două-trei zile cu înscrierea copiilor săi, cari apoi nu vor mai fi acceptați la școala de stat.

Voi aminti, ca un exemplu analog numai gimnasiul din Arad, unde dacă părinții nu apucă a-și înscrie copii în clasele inferioare în ziua d'întâi, ori în a doua zi, atunci poate să plece cu ei altundeva. Cazuri de aceste se pot da și se dau și la școalele populare de stat. Chiar toamna, în Septembrie servitorii au cel mai mult lucru și nu e nici o mirare, dacă se întâmplă, că vor întârzia dela terminul de înscriere. Legea vrea, ca să pună greutăți cu ori-ce preț în calea înscrierii copiilor la școala comună? Pentru ce? Pot să fie cazuri, unde școala comună e chiar mai bună, decât a statului.

On. Cameră! Școalei confesionale i-se face o nedreptate mult mai mare. Dar și școlile confesionale aduc jertfe mari și răspândesc cultura. (Contraziceri.) Scuzați! Am spus, odată, să nu faceți distincții de aceste. Dacă sunt în unele locuri abuzuri ori neglijențe, poftiți și le pedepsiți, dar

nu generalisați acuze de aceste; numai fiindcă sunt confesionale, școlile, față de cari vi-le permiteți. Școlile aceste au răspândit cultura secolii de arândul. (Voci: Dar nu cultura maghiară.) Cultura tot cultură rămâne! Fac următoarea propunere: Să se șteargă din lege pasajul acela, în care se zice că: „acolo unde este școală de stat, stăpânii sunt îndatorați a plăti didactul copiilor servitorilor lor numai în cazul, când aceia vor cerceta școala populară de stat.“

NAVAY crede, că dacă s'a luat în proiectul de lege un paragraf care să prevadă pedepse speciale pentru apărarea onoarei stăpânilor față de servitori, trebuie să se ia și un paragraf, care să apere onoarea servitorilor contra oricăror vătămări din partea stăpânilor neciopliți. Și servitorii sunt oameni, ca stăpânii și nu trebuie să se facese cu nimic mai pe jos onoarea servitorilor, fiindcă sunt servitori, decât a stăpânilor. Face propunere concretă în acest sens.

St. C. Pop.

La cele spuse de antevorbitorul meu adaug: nu numai înaintea lui Dzeu suntem egali, ci și înaintea oamenilor. Deci cinstea unui om, a unui cetățean, nu trebuie expusă arbitriului ori și cui.

Ce e cinstea cuiva? E un dar cu care se naște omul și e inseparabil de demnitatea acestuia. Și un copil dacă-i zice cineva sebastând e atacat în cinstea lui.

Cinstea nu e numai un dar, dar e totdeodată și cea mai puternică garanță morală în societate și în stat. Nu se poate tolera ca stăpânii să atace cinstea servitorilor. Comisia zice că aceasta o și găsește proiectul de lege, dar cere ca servitorii să poată dovedi „animus injuriandi“. Acesta e un punct de vedere prea exagerat, căci nu motivul ofensei importă, ci faptul în sine că servitorul a fost insultat.

A constata că e sau nu animus injuriandi, aceasta o pot face numai juzii—și astfel patronii și servitorii nu mai scapă de pâri cât e lumea.

Părerea d-lui Navay, nu o pot primi de cât cu amendamentul nostru: dreptul de dojenire să nu se extindă decât asupra patronului și asupra substitutului acestuia.

Dacă dăm dreptul tuturor, toți argații se vor folosi de ocazia de a lovi în servitori, când le place. Propun deci ca după cuvântul „dojenire“ să se zică: „dar acest drept patronul să nu-l poată extinde decât numai suplinitorului său imediat“.

Vă rog să primiți acest amendament.

Se fixează ordinea de zi a adunării următoare:

1. Propunerile președintelui.
2. Proiectele de lege referitoare la aniversarul de 40 ani dela încoronare,
3. Urmarea debaterii asupra proiectului de lege despre servitori.

Ședința cea mai apropiată se va ține luni, la 3 iunie n. 1907.

Se trece la interpelații.

VISONTAI SOMA: interpelează în chestia detragerei debitului postal al ziarului maghiar din America „Szabadság“.

SZIKLAI: interpelează în o chestie locală a Pojonului, pe care îl reprezintă.

CONTELE BATTHANY: interpelează în chestia patriarhului sârbesc Brancovici din Carloveț.

Cronica externă.

Chestia terorismului în Dumă.

Duma s'a ocupat în ședința sa dela 30 c. cu interperatiile în chestia terorizărilor din închisoarea din Riga.

Ministrul de justiție a răspuns, că oficianții departamentului său nu au luat parte la terorizări și că acuzațiile comisiei de interperelare sunt false.

Secretarul dela interne, Makarow, a răspuns de asemenea, că după actele la care se dedau revoluționarii nu poate avea prezența ca poliția să-și păstreze sângele rece.

Aceste declarațiuni au fost aspru înfierate de partizanii extremei stângi și deputați ca contele Bobrinski, Karawajew, Roditschew și alții au accentuat că Rușii sunt europeni și creștini, trăiesc însă sub un regim asiatic, care vrea să-și nimicească dușmanii, făcându-să vinovați de cele mai revoltătoare acte de terorism.

Duma a trecut peste aceste interpelări la ordinea zilei.

Toate grupările extremei stângi au propus un amendament în care își exprimă nemulțumirea lor față de declarațiile guvernului,

Presă și conferința dela Haga.

„New-York Herald“ a lătit știrea, că Germania și Japonia s'ar fi exprimat împotriva participării presei la conferința dela Haga cu toate — că majoritatea puterilor și în deosebi Rusia și Statele-Unite sunt pentru publicarea debaterilor în presă.

Asupra acestei chestiuni mai circulă încă zvonul, că puterile nu au avut încă nici o consfătuire care să hotărască asistența sau neasistența presei la ședințele ce se vor ține și că Germania este dispusă să facă această concesiune presei, îndată ce se vor începe localizările debaterilor în conferința pentru pace.

Experiențele dela Algesiras în această privință servesc de orientare.

Alianța republicano-democratică din Franța.

La banchetul alianței republicano-democratice din Paris s'au ținut numeroase toaste din partea celor mai de valoare membri ai acestor partide.

Pelletan, Chautemps, Leygues au făcut apel la unirea tuturor republicanilor, pentru a asigura programul guvernului referitor la reformele fiscale. Ei au condamnat intenția funcționarilor să lege viața națională de greve, au aprobat atitudinea guvernului în această chestie, au desaprobat antimilitarismul și s'au exprimat în mod favorabil asupra unei posibilități a dezarmării, care să propage pacea între popoare.

Ei nu doresc nici reacțiune, nici revoluție, ci o patrie nepătăată, un avânt liberal în viața publică a Franței.

Ministrul de comerț Doumerque i-a asiguratur, că guvernul nutrește dorința de a realiza înaintările cerute de democrație.

Revolte agrare din Rusia.

Era de așteptat ca după discursul premierului Stolypin din Dumă în chestia agrară, care nu vrea să recunoască o îmbunătățire radicală a stărei economice, ceea-ce ar schimba fața Rusiei — zice el — să izbucnească nemulțumiri pe partea țărănimii.

Știrile cari sosesc din Kiev și Minsk anunță că în aceste guvernamente au izbucnit turburări agrare, care au avut urmări sângeroase. Vr'o mie de țărani din cercul Soenigorod, guvernamentul Kiev înarmați cu arme, cu revolvere și cnuturi au dat năvală asupra moșiei Zolnoje a contelui Schulow și au început să prădeze. S'a început o încăerare între țărani și jandarmeria rurală, căzând morți și răniți de ambele părți.

Un pluton de dragoni a pornit în urmărire.

La Minsk 500 de țărani înarmați cu coase și furcoale au atacat soldații cari păziau moșiile domnilor, au ucis pe șeful poliției rurale, și mai mulți soldați, iar pe alții i-au rănit. Din partea țărănilor au căzut de asemenea mai mulți morți și răniți.

— **Cercul Beketow, unul din cele mai vestite circuri din lume s'a deschis Sâmbătă în localul permanent din Budapesta, cu cele mai bune puteri artistice.**

Ultime știri.

In jurul crizei guvernului.

Din Viena primim o nouă știre importantă în chestia crizei.

Guvernul nostru dorește izbucnirea acestei crize pentru a-și asigura o retragere cinstită; dorește criza fiindcă nu poate să-și implinească nici angajamentele față de națiune, nici față de Coroană.

Coroana însă nu vrea să absolve guvernul coaliționist, ci stăruie să se achite de îndatoririle, la cari s'a angajat prin pact.

Astfel se explică declarațiile ministrilor Andrassy și Apponyi că e și nu e criză.

Guvernul ar dori criza pe tema garanțiilor constituționale, Coroana însă vrea o criză pe tema sufragiului universal, la a cărui realizare s'a angajat în primul rând.

ȘTIRILE ZILEI.

Sâmbătă, 1 Iunie.

— *Din cauza sfintei sărbători de Luni, numărul viitor al ziarului nostru va apare numai Marți la orele obișnuite.*

— **O statuie antică.** Guvernul italian a cumpărat zilele acestea, cu prețul de 450.000 de lire, o statuie antică aflată încă la 1878 în apropiere de Cruzio, pe moșia prințului Aldobrandini. Statuia reprezintă o preoteasă care citește ceva de pe un papir. Toate indiciile dovedesc că statuia e de prin secolul al doilea înainte de Christos. Din toate statuetele cunoscute până acum, singură Venera de Milo o întrece în frumusețe.

Muzeul național din Roma s'a îmbogățit cu o adevărată operă de artă.

— **O grevă de femei.** Femeile cari ocupă prin cancelariile din Washington slujbe de stat, sunt pe cale de a declara o grevă — formidabilă. E vorba de apărarea celor mai sfinte drepturi cu cari Dumnezeu și natura a înzestrat pe femeie, și de cari stăpânirea vrea să le despoaie. E ne mai auzit. Stăpânirea a dat poruncă aspră ca din toate cancelariile să fie scoase afară oglinzile sub pretext că „funcționarii“ n'au nevoie de astfel de scule în birou. Impotriva acestei ordinațiuni strigătoare la cer, femeile sunt hotărâte să lupte până la ultima picătură de sânge. Înainte de ce ar fi declarat o grevă generală, au ținut mai multe întruniri — monstre la care au luat cuvântul nenumărate femei, adevărate eroine ale dreptului sexului slab, dar frumos. „Funcționarele — a zis o oratoare — trebuie să fie în fața celorlalte femei adevărate modele ale modei. Ele trebuie să fie totdeauna îmbrăcate cu gust. Dar de unde să știe o femeie cum îi stă haina pe ea când n'are o oglindă ca să se uite în ea și să-și facă toaleta cu șic. Nu ne vom supune cu nici un preț ordinațiunei acesteia, care e un atentat la libertatea noastră personală. Mai bine ne părăsim posturile“. Așa luptă femeia americană pentru drepturile ei sfinte și pentru asigurarea libertății personale.

— **Ministrul de război rancez în contra duelului.** Ministrul de război generalul Picquart a dat o circulară către comandanții de corp, în care declară că aceștia să nu mai dea nici o învoire militarilor de a-și aplana certurile dintre ei prin duel și mai ales a nu exercita nici un impuls asupra lor, pentru a se duela.

Dacă se nasc neînțelegeri în timp de serviciu, autoritățile militare au să dispună. Dacă aceste neînțelegeri iau naștere afară de serviciu, ecăruia-i stă liber să procedeze după propria-i conștiință în chestie de onoare, totuși respectivul rămâne responsabil legilor militare și regulamentului pentru faptele sale.

— **Doctor honoris causa.** Cu prilejul serbărilor în amintirea lui Linné, în Upsala, poetei Selma Lagerlöf i s'a conferit titlul de doctor honoris causa. Dșoara Lagerlöf are merite mari pentru literatura suedeză modernă: d-sa a îmbrăcat în haina eternă a poeziei vechiile mituri și tradiții naționale. Universitatea din Upsala și-a îndeplinit o datorie națională onorând pe cea mai mare poetă a țării.

— **Muzeul Aman.** La începutul lui Septembrie se va inaugura, în sfârșit, muzeul Aman din București. De o camdată se reparaază ce a stricat vremea și negrija. În sfârșit va avea și capitala României un colț de muzeu artistic frumos.

— **O dascăliță patriotică.** Ziarele maghiare îi cântă imnuri de laudă dascăliței Gabriela Ilgó din comuna slovacă Po-krivács (com. Arva) care a propus în școala de stat limba maghiară cu succes extraordinar. Un patriot încântat de aceste succese, a dăruit școlii o *laterna magică*...

Situația guvernului e din nou salvată. Câțiva băieți slovaci vor ști îngâna „jó réggél“...

— **La noi și dincolo.** Un număr mare de studenți maghiari dela facultatea filozofică a universității din Cluj au făcut o excursiune în România, pentru a face studii de geologie.

„Atât în capitală, cât și în orașele de provincie, oaspeții maghiari au fost primiți cu dragoste sinceră“ — scriu ziarele maghiare.

Și cum îi primesc Maghiarii pe oaspeții din Regatul Român? ... „Iarși au venit să facă comploturi.“

— **Greșel de tipar.** În articolul nostru de fond de eri s'au strecurat următoarele greșeli de tipar:

Coloana a 2-a, alinea a 4-a, a se citi *carul evoluției*, în loc de cazul. ...

Aceiaș coloană, rândul 7 de jos, a se citi *desrobirea Ungariei*, în loc de deosebirea. ...

Coloana a 3-a, alinea a 2-a, rândul 7, a se citi *carul*, în loc de cazul.

— **„Hungarian“.** Ziarul „Az Ujság“ publică în numărul său de astăzi o scrisoare din America în care între altele se zice: «Noi Ungurii nu ne bucurăm aici de-o cinste deosebită. Sub numele «Hungarian» se înțeleg toți șarlatanii, vagabonzii, pungășii, jăfuitorii, bețivii și bătușii“.

— **Tolnai világlapja** dă în numărul său din urmă câteva fotografii dela desvălirea monumentului lui Kossuth Lajos în Rozsnyó. La desvălire a vorbit și Kossuth Ferencz. O fotografie reprezintă pe ministrul de finanțe tocmai pe când acesta ținea un discurs... la spate cu sufleurul Sztérényi.

— **Perechea regală norvegiană la Paris.** Regele Haakon și regina Maud a Norvegiei au fost câteva zile la Paris, de unde au plecat la 30 c.

Cu ocazia aceasta perechea regală a vizitat însoțită de președintele Republicei împrejurimile pitorești ale capitalei lumii.

Când a trecut trăsura peste un pod, care ducea peste un canal, s'a speriat un cal și a sărit în apă peste ulucii dela pod cari nu erau tocmai înalți. Calul a tras cu el și pe cel din urma lui, care a căzut și el în apă rupând ulucii și trăgând după sine trăsura. Din norocire s'au rupt hamurile așa, că trăsura a rămas înfiptă într-o margine a podului.

A căzut în apă și feciorul de pe capră, care s'a ales numai c'o baie, căci a fost scăpat el și un cal. Cel dintii cal s'a înecat. În trăsura se aflau regina Maud, soția președintelui Fallières și subsecretarul de stat Beaumetz, cărora le-a intrat o săgeată prin inimă, când au vezut pericolul. Pe urmă le-a trecut toată spaimă. Se întâmplă d'astea la toată lumea.

— **Moravuri urâte.** În cercurile înalte ale societății bucureștene face mare zgomot convertirea la catolicism a 16 persoane aparținând unor onorabile și stimate familii.

Dintre noi proseliți — din care 15 fete — face parte și un actual atașat de legație, fiul unui fost ministru liberal.

Este vorba de odrasla dlui P. S. Aurelian, care s'a îmbolnăvit, când a auzit de isprava fiului său.

O tempora! o mores!

— **A apărut „Luceafărul“** nr. 10 cu următorul sumar:

G. Bogdan-Duică: Trei romane de Duiliu Zamfirescu. I. U. Soricu: Privighetoarei (poezie). I. Ciocârlan: Inimă de mamă (nuvelă.) Dinu Ramură: Scrisoare (poezie). G. Murnu: Monumente antice din Roma: Forul Roman. Nic. A. Berindei: Comoara (schită). I. A. Basarabescu: Cea din urmă lecție de A. Daudet (traducere). A. Seca: Resemnare (poezie). M. Cunțan: Cântecul meu (poezie.) Cronică: Premiile Academiei, „Neamul românesc“, Sinoade, Bucovina, Fr. Damé, Boeri buni și boeri răi, Sim. Fl. Marian, Concertul reuniunii de muzică din Sibiu, Pamflete. Poșta redacției. Ilustrațiuni: Forul roman (două vederi). Un botez din comuna Șugag, Țărani din Vama-Buzeului.

— **O excursiune științifică în România.** Un grup de studenți și de specialiști geologi din Ungaria, conduși de decanul facultății de științe din Cluj a făcut o excursiune științifică în România intrând în țară pela Paneș pe valea Jiului, unde au fost întâmpinați de dnii Munteanu Murgoci și V. Meru dela institutul geologic. La Târgu Jiu autoritățile le-au oferit un banchet la care prefectul dr. Culcer a ridicat un toast urând bună venire oaspeților. A răspuns dl Sadetzky și studentul Bujor din Cluj mulțumindu-le pentru primire în termeni călduroși.

Au mai vorbit dl Murgoci și Titu Frumușianu, cari au accentuat importanța geologică a diferitelor regiuni din țară.

Joia trecută excursiunii au sosit la București unde au vizitat principalele instalațiuni și de acolo au plecat spre Constanța apoi Braila — Manciuc etc.

Sperăm, ca dr. Sadetzky va povesti despre cele văzute și întâmpinate în țară colegului său dela universitatea din Cluj dr. Apáthy, care tresare ca cuprins de friguri, ori de câteori vine vorba de Români și de o țară a lor.

— **Un raid București — Roma.** Locotenentul Krauss atașat militar pe lângă legațiunea germană din București a întreprins călare cursa București — Roma în zece zile.

Atât calul cât și călărețul se află pe deplin sănătoși.

— **Procesul otrăvitorilor din Sat-Chinez.** Luni s'a început la Timișoara înaintea curții cu jurați pertractarea procesului monstru contra otrăvitorilor din Sat-Chinez. În acest sat era o adevărată bandă de criminali. Nevestele își omorau bărbații, bărbații își omorau femeile. Ani de zile au exercitat această meserie diavoliască, până ce în fine niște denunțări anonime au atras atențiunea autorităților asupra criminalilor fără suflet. Acuzați sunt: Vuicsics Gyula, Pavel Varișan, Vasa Ardelean, Marta Petroman, Caterina Rieder, Lenca Bogyog, Elisabeta Thores și bărbatu-său Anton Glasziun. Bogyok Lenca s'a spânzurat în temniță. Pertractarea o conduce președintele de tribunal Salacz, aruzătorul public e reprezentat prin vice-procurorul Vaniss. Actul de acuză e un volum de 64 pagini. Pertractarea va ținea mai multe zile.

— **Prinț român în Tușnad.** Cetim în „Erd. H-p.“: Avocatul dl Künle din Sepsiszentgyörgy a avut zilele trecute un oaspe interesant. Prințul român Cantacuzino a sosit în societatea acestui avocat la băile din Tușnad pentru a-și închiria o vilă unde să petreacă vara. Prințul e încântat de frumusețile naturale ale băilor și va sosi în curând cu o suită de vr'o 20 de persoane. Și alți Români din societatea înaltă a Regatului român vor sosi cu acest prilej la Tușnad. Așteptăm dela direcțiunea băilor să nu profite de aceste vizite pentru a urca prețurile.“

— **Avanti.** Senatul Sevastopolei a hotărât să nu permită nici unui jidov așezarea în acest oraș, pe care ar voi să-l prefacă într'o adevărată Palestină.

— **Căutându-și dreptatea.** Eri, după deschiderea Camerei, un țaran ungar, care era pe galeria a doua a aruncat o hârtie îndoită care a căzut tocmai în mijlocul sălii. Servitorul galeriei l'a scos îndată afară pe acest „anarchist“ și l'a condus la majordom spre a-l lua la întrebări. Bietul om a mărturisit totul: îl chiema Kvasz Pál, era din un sat sarac al comitatului Békés-Csaba și a venit la casa țării ca să dea o petiție în cauza moșioarei lui, pe care i-au bătut-o, de curând, la dobă.

— **Mărcile iubire române,** atât de frumoase, vor mai avea valoare până la 1 lunie st. v. De aici încolo vor circula iarși urățele mărci vechi.

— **Un nou român, care ne face cinste.** De câțeva vreme încoace crește neconținut numărul Românilor cari se impun străinătății prin activitatea lor fie pe terenul artelor, fie pe al științelor. Cel mai nou român care a ajuns să fie apreciat în cele mai superioare cercuri științifice din Paris, e dl Alexandru Mirea, student la facultatea de medicină din București. D-sa a inventat un aparat cu ajutorul căruia se poate face cu cea mai mare exactitate diagnoza organelor toracice pe baza sunetelor patologice și normale cari se produc în aceste organe.

De prezent dl Mirea e în Paris unde supraveghează construirea aparatului după cele mai perfecte metode tehnice și face experimente în institutul de fiziologie „Marly“ în prezența vicedirectorului acestui institut, profesorul Dr. Carvalle. Aparatul se construiește pe cheltuiala acestui institut.

— **Consulate și legațiuni.** România are în țări străine 11 consulate și 11 legațiuni. Legațiuni are în Atena, Berlin, Belgrad, Constantinopol, Haga, Londra, Paris, St.-Petersburg, Roma și Viena. Consulate generale are în Sofia, Cairo, Budapesta, Constantinopol și Odessa, apoi consulate în: Bitolia, Cernăuți, Ianina, Ismail, Rusciuc și Salonic. Afară de acestea mai are câteva consulate de onoare.

— **Manual panslav.** În ziarul „Néptanoda“ din Cinci-Biserici, inspectorul școlar Várhelyi atrage atențiunea „forurilor competente“ asupra unui manual panslav „primejdios“, *Skolnic*, în care comunele sunt înșirate cu numele lor slovacesc și nu cu numele lor neoaș—maghiar. Se zice în manual Uzhorod în loc de Ungvár, Sihot în loc de Máramaros—Sziget, etc.

La pușcărie cu autorul manualului, nu-i așa?

— **Congresul sachiștilor.** În Odesa se ține în zilele acestea al treilea congres internațional al sachiștilor. Presa europeană, raportând despre isprăvile acestui congres, umple coloane întregi cu numeri cari arată săriturile de cai, învingerile și căderile celor mai vestiți sachiști ai lumii.

Economie.

Prețurile cerealelor. În piețele străine din Europa prețurile cerealelor au scăzut.

În America, la bursele de cereale din New-York și Chicago în urma știrilor nefavorabile din statul Illionis, precum și în urma știrilor asupra stărei rele a semănăturilor de grâu din România și Ungaria prețurile grăului s'au urcat.

La noi prețurile cerealelor s'au menținut pe întreaga linie.

Circulația a fost minimală.

Până la 12 ore din zi s'au vândut abia 4000 măji m. (q) grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (81 kgr. greutate) s'a plătit 21 cor., iar pentru cel mai slab de Banat (75 kgr. greutate), 19 cor. 20 fil.

În ultimele 24 ore au sosit la Budapesta 55.854 măji m. (q) grâu, s'au expediat în același timp 31.759 măji m. (q) făină și 7303 măji m. (q) țărâțe.

Grâu, m. metrică, frumos . 21 cor. — fil.
„ „ „ „ mijlociu . 20 cor. 30 fil.
„ „ „ „ mai slab . 19 cor. 20 fil.
Săc-ă, m. dela 15 cor. 95 fil. — 16.40
Orz „ „ „ 14 cor. 15 fil. — 14.70
Cucuruz „ nou „ 12 cor. 05 fil. — 12.25
Ovă, „ „ „ 15 cor. 95 fil. — 16.60

Producte.

— Prețurile sunt socotite după
100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela 153 cor. — 154 cor.
Slănină, „ „ „ 128 cor. — 135 cor.
Cartof, „ „ „ 3 cor. 20 fil. — 5.20
Spirit, „ „ „ 48.50 cor. — 49 —

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch),
(Prima calitate ungară).

Bătrâni — — — fileri kilogramul
Tineri 141—142 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA

Institut de credit și economii „Vatra“
Cluj (Kolozsvár.)

A V I S !

Tribunalul din Cluj, cu sentința din 31 Maiu 1907 Nr. 6170, a încuviințat improprietatea firmei «VATRA», institut de credit și economii; iar direcțiunea, în ședința dela 29 Maiu a. c., a decretat începerea operațiunilor în localul institutului, instalat în în Cluj, strada Kossuth Lajos No. 26 Etagiul I.

Domnii acționari sunt poțiti să solvească la cassa institutului, ratele de câte 10% după acțiunile subscrise la: 1 Iulie, 1 Septembrie, 1 Noiembrie — 1907; 1 Ianuar, 1 Martie, 1 Maiu și 1 Iulie — 1908 — căci la cas contrar se vor compta 6% camete de întârziere.

1—3 Direcțiunea.

Cele mai bune coase pe lume sunt coasele „Bur“ și „Japoneză“.

Aceste coase sunt pregătite din oțel Svedian și se trimit numai cu garanță.

Fiecare bucată care nu convine se schimbă gratuit.

Prețul coaselor :	75 cm.
	1 frt. 10 cr.
80 cm.	85 cm.
90 cm.	95 cm.
1'15 c.	1'20 c.
1'30 c.	1'35 c.

Adresa exactă:

Grauer Mihály
Kőbánya 13.

Tot de acolo se pot procura cele mai bune briciuri, prețul 1 frt. 20, 1 frt. 50 și 2 frt. 50 cr.

TIPOGRAFIA ȘI LIBRĂRIA „POPORUL ROMÂN“

Proprietar DIMITRIE BIRAUȚIU.

Telefon 47—82. BUDAPESTA, István-ut 11. Telefon 47—82.

Recomandăm cetitorilor noștri următoarele cărți :

	Cor.		Cor.
Romul Bortos : Giume	1—	Perderele Basarab. 1812 și 1814	—15
Dr. L. de Csato : Câte-va pagini	1—	Unirea Principatelor și domnia lui Cuza	—15
V. E. Moldovan : Raze de lună	1 60	Vasile Alexandri cel mai mare poet al României	—15
N. Ștefu (Nicu Stăjărel) : Pentru Țărani	1—	Ștefan cel Mare, copilăria și suirea la tron	—15
Almanahul : Petru Maior	2—	Historia lui Mihai Viteazul	—25
Z. Bărsan : Remuri :	2—	Revoluția lui Horea	—15
Aghârbicianu Ion : Dela Țară	1 50	Ce să cetim	—15
Ciocărlan Ion : Traiul nostru	1 50	10 Maiu	—15
Octavian Goga : Poezii	3—	Răzb. rom. pentru neatârnare Vol. I.	—15
Alexandru Ciura : Icoane	1 20	Răz. rom. pentru neatârnare Vol. II.	—15
Dr. I. Sigiescu : Dragoste copilărească (piesă teatrală)	—30	Rozb. rom. pentru neatârnare Vol. III.	—15
I. Velceanu : Cestiunea pedepșelor în școl. pop.	—40	Viața și faptele lui Veniamin Costachi (1667—1846)	—15
Cum am luptat ?	—40	Aritmetica	—15
Doria : Moș Călin	—20	Femeile în revol. din Rusia	—15
I. B. Pop : Poezii Poporale	—20	Cartea de aur. Cuprinde : stu pârît, cultura pomilor, creșterea vitelor, Diverse știri practice, economie casnică, economie rurală, grădinarie, medicina populară, distrugerea omizilor, cultura vișei de vie etc. etc.	4—
I. Bota : Trei istorioare morale	—40	Un fiu de Rege. O pagină din istoria revoluțiunii franceze	—50
R. Bortos : Căntece	—20	Boalele de stomac și prevenirea lor	1—
G. Maican : Două conferințe populare	—20	Dr. Wagner : Dreptul de iubire	—50
I. Pop Reteganul : Dela moară (povestiri)	—80		
Istoria populară a Rom. Vol. I.	—15		
„ „ „ „ Vol. II.	—15		
„ „ „ „ Vol. III.	—15		
Cântarea României	—15		
Istoria populară a Lit. Rom.	—15		
Revoluția lui Tudor Vladimirescu (1821)	—15		

La cărțile până în valoare de 50 fil., sunt 5 fil., iar dela 50 fil. în sus 10—20 fil. sunt a se alătura pentru porto postal. Pentru trimiterea recomand. plus 25 fil.

Sub tipar : Ochoich Bogat de G. Cătană, ediția II. Prelucrat de nou și întregit cu toate cântările și rugăciunile obicnuite în biserică noastră.

„ „

Răscoalele țărănești. O cârtică, care tratează răscoalele țărănești din Ungaria și România. Descrie cauza și decursul răscoalei ultime a țărănilor din România.

„ „

Războiul Ruso-Japonez. Partea a II. Trecerea mare ce-a avut-o partea I. a acestei cărți ne-a îndemnat să scoatem și partea a II. și partea aceasta este scrisă de dl Lucian Bolcaș în mod interesant.

Un ca existență

mașină de „sfîrticat“ tuleul

mașina „Ásványi“ „Agraria“ de „sfîrticat“ tuleul e patentul lui Ásványi

Patentată în toate statele culturale

Singura mașină existentă

care nu taie tuleul în bucățele, ci îl sfîrtică fin ca fînul și pe lângă eapacitatea urieșă de lucru întreze înzecit pe a ori căru shredder american.

Deslușiri speciale dă :

„Agraria“ societate pe acții pentru mașini Budapest.

Adresa :

„AGRARIA“ Budapest, Váczi-ut 2.

Să nu să confunde

cu shredderii americani cari taie în bucățele, dar nu sfîrtică tuleul și de aceea din shredder remâne tuleul tare și inconsumabil, așa că vitele nici nu-l pot rumega.

Crucea sau stea după electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă și înviorază pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, impedecarea circulațiunii sângerului, anemie, amețeli, juițuri de ureche bătăie de inimă, sgârcluri de inimă, astma, auzul gren, sgârcliri de stomac, lipsa poștei de mâncare, răceală lamâni și picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereguată a sângerului și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incuse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate esamina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se trimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.— folositor la morhuri cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.— folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Espedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e :

Müller Albert, Budapest,
V/25 Strada Vadász 34 colțul.

Cancelaria arhitectului **I. NIGA**

ARAD, STRADA ARCHIDUCELE IOSIF NUM. 1.

Telefon 275.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic, trimite schițe și proiecte de spese gratuit.

Telegramă

Nepotului George, — Munții apuseni.

Am dispus să-ți trimită firma românească: F. A. Degan-Fiume, 5 kgr. cafea gustoasă din care a cumpărat: R. Pațița, Dr. A. Vaida, Dr. Burdan, Dr. Banfi, Ungurean, Cathișel, judele reg. G. Vârtic, Bontescu, Dr. Onișor, Dr. Pap. S. Dr. Crișan, dr. Meseșan, N. Aleman în Bosnia, dr. Andressi, M. dr. Meșter, dr. Gropșan, Morariu, dr. Delen, directorul P. Stoica, Vet. Demeter, dr. Frențiu, M. Beșan, dr. Popescu, dr. Erdélyi, doamna v. Marinovits, dr. Cozma, dr. Manda, not. pub. Dregan, V. dr. Cheresteș, inginerul V. Mandea, dr. Pap, dr. Bucur, dr. Demian, dr. Suci, M. dr. Ciuta, C. Secula, dr. Halic, dr. Morcan, dr. Novac, dr. Chețianu, Corcheș, doamna dr. Bogdan din Lăpuș, dr. Ardelean, dr. Trăilescu, dr. Tisu, prof. Bulc, dr. Ionescu, S. dr. Mladin, dr. Crăciunescu, dr. Miclea, dr. Marcu, dna dr. Motoc, etc. și 1 kgr. Tea „Degan” din care are și Directoara Stolojan, Beiuș. El știe că cu cafea și tea trăiți. Scoate remboursamentul, nu mă face de rușine. Fă-i propagandă că-i om cinstit și bun Român. Preț-curent trimite gratis!

5-5

Uncheșul AUGUST.

AVIS!

Se atrage atențiunea acționarilor dela „Sentinela” să nu uite a trimite până la 1 Iulie 1907 declarațiile pe opțiune la emisiunea nouă de acții à 106 coroane, având a plăti numai 36 coroane de fiecare acție până la 1 Septembrie 1907. După 1 Iuliu 1907 se pot face subscripțiuni de acții numai cu 110 coroane de acție. La cerere se trimite prospect celor interesați.

Satul-nou, Maiu 1907.

„SENTINELA”

Institut de economii și credit
ca societate pe acții.

7-10

Cumpărați:

„Năvăliri Barbare”

de

Lucian Bolcaș.

Prețul: 1 cor. 10 bani porto.

Se poate comanda dela autor:

Redacția ziarului „Lupta” Bpest,
VII Rottenbiller-u. 5/b. l. l.

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906		1907	
13 Maiu	A C T I V	5 Maiu	12 Maiu
104 365 748	73 848 062 Reserva metalică Aur 80 269 003	114 008 771	113 864 003
	30 507 500 „ Trate Aur . 33 595 000		
1 868 316	Argint și diverse monete	1 582 025	1 558 207
57 347 236	Portofoliu Român și Străin	78 159 508	81 821 446
25 923 194	*) Impr. contra ef. pub. 10 485 600	29 396 037	29 549 390
	„ „ „ „ în contcurent 19 063 780		
11 999 876	Fonduri publice	11 999 840	11 999 840
14 896 734	Efectele fondului de rezervă	15 871 054	15 871 054
2 910 324	„ „ de amortizarea imob. și material	3 259 121	3 259 121
5 770 058	Imobili	5 873 778	5 875 548
802 621	Mobilier și Mașini de Imprimerie	639 962	640 054
633 453	Cheltueli de Administrațiune	656 563	663 165
81 934 032	Deposite libere	101 944 567	102 315 667
	„ „ ct provizoriu 70 000		955 500
13 065 672	Compturi curenți	17 738 211	13 591 181
18 710 892	Compturi de valori	20 684 997	21 399 206
338 928 156		401 884 434	403 363 372
	P A S I V		
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
21 284 642	Fond de rezervă	22 971 453	22 971 453
3 158 004	Fondul amortisării imobilelor și material	3 404 192	3 404 192
219 546 730	Bilete de Bancă în circulațiune	260 291 580	260 442 550
1 004 652	Dobânzi și beneficii diverse	1 202 642	1 274 010
81 934 032	Deposite de retras	101 944 567	102 315 667
	„ „ ct provizoriu 70 000		955 500
	Compturi curenți		
338 928 156		401 884 434	403 163 372

Scomptul 5%.

*) Dobânda 5%.

Valea „Bányavölgy”,

stațiune balneară și loc pentru vilegiatură în Oravița (Banat) e situată sub Marilla, în mijlocul unei păduri întinse cu brădeț. Aer bogat în ozon, fără praf și apă excelentă de izvoare. Salon de muzică și de lectură, muzică în parc, locuri admirabile pentru excursii.

Diferite cure de apă rece, cum și un bassin de înotat de 70 m. de lung. Dușuri-Kneipp, massage și electrizări pentru îmbolnăviri ale sistemului nervos, cum și pentru îmbolnăvirea vaselor inimii și a sângelui, a organelor de mistuire și resuflare (astma), reumatism, boale femești, dureri de beșică și de răunchi etc.

Medic curant: Dr. Ludovic Méhes (român).

Pension complet (vipt, locuință și servicii), la zi, dela 4 cor. în sus.

Saisonul: 1 Mai — 30 Septembre. Prospece (și în limba română) se capătă la

Direcțiunea băilor „Bányavölgy”
în Oravița. 1-3

!! Pentru economii !!

Peronospin

Mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporii la stropirea viilor.

Nedeasemănat cu mult mai bun și mai ieftin este în folosința «Peronospinul» decât piatra vânăta.

Cu «Peronospinul» stropind via 1 hectolitru de apă vine la 50 fil., precând cu peatră vânăta 1 cor. 60 fil., fiind peatră vânăta astăzi foarte scumpă.

Ca înștecăre proprietar de vie să poată căpăta numai veritabilul «Peronospin» dau favorul acela — că deja la comanda de 8 pachete — trimite francat.

Prin întrebuintarea «PERONOSPIN»-lui, viia va fi hotărât mai frumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea pietrii vinete, nu să ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânăta verzește peste măsură frunzele și prin asta abstrage din puterea și sucul viței, ceea-ce înseamnă pierdere de putere.

Priful de stropit al meu, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronospora.

«Peronospinul» ie deja de 6 ani în folosință cu rezultat foarte îndestulător. Prețul unui pachet este 60 fil.

Revânzătorii-comercianți capătă rabat corespunzător.

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuintarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru ori-care econom a întrebuinta acest pav de îngrășare, căci prin aceasta să urcă valoarea — adevărat prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stropirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuintarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe cind altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii suferă mult de mîncărimea păduchilor, prin care mîncărime sunt reținuți în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-și, astfel încît în loc de a li-să ridica prețul, chiar perd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuinteze această unsoare — căreia li e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea rumului și a diferitelor liqueruri. Cine voește a-și prepara rum și liqueruri foarte bune și ieftine, să întrebuinteze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune carăși 40 fileri. Tot cu acest preț să capătă și pentru rachiul de drojdie, de șligoviț, de rachiul de bucate și borovicha.

Ioate acestea să capătă la

CORNEL DEMETER, apotecar în (Szászváros)
Plata gimnaziului N. 34.